

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40'—
polletno Din 20'—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10'499

»Boj« slejkoprej

»Boj« se je pojavil v najtežjih dneh, ko je bil naš narod zapuščen od vseh in si nihče ni upal povzdigniti glasu zanj. Kako se je gibanje začelo in kako mu je bilo mogoče, da je zmagovito izbojevalo toliko bitk za svoj obstoj in se izognilo tolikim nastavljenim pastem, bo očitno v dneh proste besede. »Boj« bo pomenen, ker se bo izkazala njegova kristalna čistost poleg resničnega poguma in premočrne odločnosti, ki jo sicer tako zelo pogrešamo v naši politiki.

Zasluge »Boja« za naš narod in državo so nesporne in mu jih v resnici ne odreka niti tisti, ki jim je danes »Boj« manj všeč kakor pa pred meseci. Sedanji kritiki pa vidijo glavno in menda celo edino njegovo zaslugo v tem, v kolikor je podiral, ne pa tudi v tem, kar je zidal. Odobravali so, da je rušil nasilje in se boril proti zaslužnjenju naroda in proti delitvi v prvovrstne in drugovrstne državljane. Ploskali so njegovim uspehom v tej težki borbi. Tudi druga njegova gesla so odobravali, v kolikor so omajala tla pod takratnimi mogočnimi. Z mešanimi čustvi pa so spremljali ustvarjajoče delo »Boja«.

Kajti »Boj« je v resnici tudi ustvarjal obnem, ko je podiral zlo. Ustvarjal je novo miselnost med Slovenci. Ljudstvo je slišalo in v veliki meri tudi uslišalo njegov nadstrankarski klic. Ljudstvo je ta klic tudi pravilno razumelo. Videlo je v njem poziv, naj se združijo v enotni organizaciji vsi pošteni ljudje ne glede na to, kateri stranki so kdaj pripadali, in da naj nehajo med našim ljudstvom umetno izzivani strankarski prepiri, ki so prizadejali toliko gorja. »Boj« bodi tista organizacija, ki naj združuje ves pošteni narod vsaj v tej težki dobi, dokler se je treba z združenimi močmi boriti za gospodarsko obnovo ter za družabni in pravni preporod naroda in države. »Boj« naj vodi to borbo s sredstvi, ki so za vsak dan trenutke primerna. Kadar teh sredstev ne bi imel, naj si jih preskrbi, naj si jih izvojuje. Tako so bojevniki razumeli naloge svojega gibanja.

»Boju« se je posrečilo, čeprav je bil čas kratek, sicer ne popolnoma, vendar v precejšnji meri zasidrali novo miselnost v slovenskem človeku. Danes je velik del naših ljudi nasproten vračanju v staro strankarstvo, čeprav ne zametuje vseh starih strankarskih voditeljev, oziroma jih ne zametuje v enaki meri. »Boj« je združil ljudi, ki brez njega ali vsaj brez sličnega pokreta morda nikdar ne bi prišli skupaj, če bi zmagala strankarska delitev po starih vidikih. Bojevniki so vzljubili svoj »Boj« bolj, kakor so pa nekateri pričakovali. In danes si pravi bojevniki več ne želijo narazen. Pravi bojevniki, to so tisti, ki jih je že prežl novi duh.

»Boj« je nastopil zato, da združuje, in sicer da združuje pošteno ljudstvo, ki je ogromna večina. Od tega svojega temelja ne bo odstopil. Nekateri mu očitajo, da »Boj« pripravlja nekaj, kar naj bi razcepilo na dvoje poštene slovenske vrste. Ali je res »Boj« tisti, ki pripravlja tak razkol? »Boj« se tega ne zaveda. Pač pa se mu zdi, da bi strankarji radi razbili v »Boju« spravljeno, složno slovensko ljudstvo v njegove stare sestavne dele. Tega »Boj« ne sme dopustiti. Dovolj je bilo strankarske morije! Preizkušnja bo pokazala, ali se da »Boj« razbiti. Verujemo, da bo to preizkušnja prešla in da bo dokazal, da je nedeljiva celota.

»Boj« je v svoji notranjščini najbolj demokratična organizacija, kar so jih kdaj Slovenci poznali. Drugi sklepajo najdalekosežnejše odločitve, pa nič ali premalo vprašajo svoje ljudi. V »Boju« pa imajo vsi člani besedo in, kar bodo sklenili pravilno izvoljeni delegati, to bo veljalo za vse. Če bo kakšna manjšina, se bo znala podrediti večini.

Prvi znaki gospodarskega preporoda

Petnajsti januar bo ostal važen datum v naši gospodarski zgodovini, kajti tega dne je padla odločitev ministrskega sveta, da se opusti zlati standard, ki ga je določal člen 5 zakona o denarju kraljevine Jugoslavije. Ta zakon je bil določen, kakor znano, da mora biti 35 % bankovcev pokritih z zlatom in z devizami pri Narodni banki, zdaj pa je uredba spremenila to določbo v tem smislu, da mora to kritje odslej znašati le še 25 % (in sicer najmanj 20 % v zlatu in ostanek v devizah).

Finanč. minister nam je povedal, da je ta mera bila potrebna že zaradi resničnosti, ker je bila naša podlaga že itak padla pod določeno mero, le priznati si tega nismo upali. Del podlage se je namreč nahajal v inozemstvu in je bil zastavljen za takozvane revolving kredite, če je pa v inozemstvu zastavljen, se ne bi smel več šteti v podlago, ki mora brezpogojno ležati v trezorjih Narodne banke v Beogradu.

Kako je prišlo do tega čudnega pojava, da smo morali zastaviti del svoje podlage? Med novčaničnimi bankami raznih držav vlada navada, da druga drugi vrše izplačila v mednarodnem prometu, in da ona banka, ki je dala nalog, pa še nima pri izvrševalki naloga potrebnega zlatega kritja, to kritje istočasno z nalogom odpošlje; navadno se torej danes nalog izvrši, jutri ali pojutrišnjem, ali recimo najkasneje čez en teden, pa pri spe obljubljeno kritje. Tisti kredit, ki ga taka naloga dajalka uživa za par dni, kolikor traja transport zlata, se imenuje revolving kredit, kajti revolve pomenja v angleščini obračati (sukati) se. Naša Narodna banka je pred leti na tak način disponirala razna izplačila pri tujih novčaničnih bankah, zlasti pri Banque de France v Parizu, kritja pa ni poslala. Tako postopanje je silno razkačilo inozemske finančne kroge, ker je pomenjalo kršenje veljavnih običajev, ki se smatrajo za samoobsebi umevne, in kršenje pogojev kredita. Zato smo morali poskrbeti kritje za vsako ceno, in takrat je morala Narodna banka poseči po sicer nedotakljivi podlagi dinarja.

Nepravilnost postopanja bivšega finančnega ministra se zdaj javno priznava, in nam je simpatično, da nam je sedanjemu finančnemu ministru povedal čisto po pravici, kako je s podlago in z revolving krediti. Le-ti se bodo poročunali z zastavljenim delom podlage, vsled česar se podlaga zmanjša, zmanjša se pa tudi obrestno breme za revolving kredite.

Ta ukrep finančnega ministra nam daje spodbudo, da se vprašamo, ali se nam izplača vzdrževati tudi to preostalo zlato in devizno podlago dinarja, kajti

»Boj« je organizacija vsega poštenega ljudstva, v prvi vrsti pa bivših vojakov, ki hočejo tudi v miru — in ne samo v vojni — imeti kaj besede. Tega ne kaže pozabiti. In še nečesa ne! »Boj« je dal slovenskemu ljudstvu organizacijo! In te si ljudstvo ne da več zlepa iztrgati. Ljudstvo hoče govoriti — in sicer ne samo vsaka štiri leta. Govoriti hoče svojo voljo stalno, česar pred »Bojem« ni moglo. Zato bo to ljudstvo »Boj« držalo. Zanj in za državo bo to prav, strankarskim strehumom pa najbrž ne.

»Boj« je gibanje in ni nikdar želel postati stranka, kakor so druge stranke. Njegova naloga je vzvišena nad vsemi strankami sedanjega in starega kova. Za to nalogo se je boril s sredstvi, ki jih je imel in ki so bila doslej zadostna. Kaj pa, če si po volji članstva nadene nove naloge; članstva, ki ne misli, da je »Boj« podoban zamorcu, ki je svojo dolžnost opravil in lahko gre? Tedaj bo moral iskati novih sredstev, da bo dorastel novi nalogi.

z nadaljnjim zmanjšanjem zlate podlage bi si prihranili težke milijone, ki jih moramo plačevati v inozemstvo za to zlato podlago, ki ni naša, temveč so nam jo posodili v obliki stabilizacijskega posojila. Kmalu nato je dinar padel od 9.12 pod 7.— po notacijah v Curihu...

Mi smo vselej zagovarjali stališče, da naj vsaka država skrbno varuje svojo zlato podlago, če je res lastnica primerne količine zlata; mi pa, ki sploh nimamo svojega zlata in se kitimo s tujim perjem, bi si ne smeli dovoliti takega luksuza, da zaradi nekega paradnega zakona o stabilizaciji naprtimo na svoje rame težke obveznosti in odvisnosti napram inozemstvu, na drugi strani pa velikodušno žrtvujemo svoje gospodarstvo.

Zato pozdravljamo odločni korak finančnega ministra kot začetek serije pametnih gospodarskih ukrepov, ki naj tvorijo začetek zdrave in aktivne gospodarske politike!

Nekaj teh ukrepov je že storjenih, in moramo jih vseskoz odobravati. Sem spada predvsem znižanje obrestne mere Narodne banke za 1½ % za eskontne in lombardne kredite. Ta ukrep smatramo kot energičen začetek, ker vemo, da želi gosp. dr. Stojadinović obrestno mero še nadalje izdatno zniževati. Ker bi pa ta mera z ozirom na kontingentiranje eskontnega kredita praktično prišla le v dobro dosedanjim dolžnikom Narodne banke, bi bilo za oživiljenje gospodarstva potrebno, da bi bila ta politika zniževanja obrestne mere spremljana od zdrave ekspanzije kredita, cenene kredita, ki bi šele lahko izdatno oplodil naše gospodarstvo. Pozdraviti moramo tudi združitev kontrole državnih in privilegiranih denarnih zavodov pri finančnem ministru, kajti ti zavodi so postali važen gospodarski faktor in bi kot tak lahko tvorili važen instrument kreditne politike, če bi bili pod enotnim vodstvom.

Politični obzornik

Doma

Predsednik vlade g. Jevtić se je vrnil iz Ženeve, kjer je bila potrebna njegova navzočnost zaradi vprašanj odnosov Male antante do Francije in vzhodnega pakta.

Leto 1935 bo leto volitev, je izjavil minister dr. Kojić. Dopolnilne senatne volitve so pred durmi, poleg teh pa bodo razpisane volitve v narodno skupščino, volitve v banovinske svete, dalje občinske volitve in menda še volitve v gospodarske zbornice.

Terorist dr. Artuković, ki je pred leti organiziral znani punt v Liki, je že v zaporih drž. sodišča za zaščito države v Beogradu.

»Boj« je tu, spoti ga ne bo mogoče spraviti. »Boj« ne odklanja nikogar, ki je pošten in hoče pošteno ter odobrava njegova načela. »Boj« združuje in hoče združevati sorodne sile v Sloveniji in v celi državi. To mu nalagata program in članstvo. Preden kdo »Boju« očita, da namerava razbijati, naj izpraša lastno vest. »Boj« ne bo ničesar razbijal, kar je dobroga, bo pa kot doslej, rušil le slabo. In tega je še dovolj.

Gradil pa bo enotno fronto poštenjakov v celi državi. Taka fronta se ne da ustvariti v enem dnevu, naenkrat. In če hoče zmagati, mora biti dovolj velika, močna in popolna. Kar se je doslej storilo, je le začetek. Ali je pravi, bodo odločali vsi organizirani bojevniki, kakor tudi, kje in kako naj se nadaljuje. In tudi o tem, na kakšen način naj se ta enotna fronta udelejuje. Tako ali drugače. Na vsak način pa pojde »Boj« naprej v trdnem prepričanju, da to zahteva dobrobit ljudstva in države.

Če smemo iz pisanja beograjskih časopisov izvajati logične zaključke, se nam obeta v kratkem izplačilo kratkoročnih državnih dolgov v obliki bonov, ki se bodo lahko v celoti diskontirali pri Narodni banki. Francija, ki nam je bila doslej vselej vzor finančne politike, ima danes že deset milijard frankov takih bonov v obtoku in to število se bo v kratkem dvignilo na petnajst milijard, najvažnejše pa je, da bo Banque de France te bone eskontirala, česar se je doslej trdovratno branila.

Naš novi finančni minister gleda na problem dolžniško-upniških odnošajev s stališča gospodarske pravičnosti, ne pa z ozkosrčnega stališča fiskalista. Pred njegovim prihodom na oblast smo imeli politiko izravnanja državnega budžeta za vsako ceno; posledica je bila, da je kmet, ki mu je zemljarina odmerjena najmanj štirikrat previsoko, kajti katastrski čisti donos se je določal v času, ko je pšenica stala okoli Din 4.50, zdaj pa se giblje okoli Din 1.—, postal insolventen. Država je z znanimi zaščitnimi ukrepi kmeta zavarovala pred njegovimi zasebnimi upniki,

Dr. Stojadinović odločno in izrecno odklanja tako monomansko samofiskalistično politiko, ki je kmeta spravila tja, kjer je zdaj in uničila vse gospodarstvo, vsaj v kolikor se nahaja v domačih rokah. On je naznanil davčne olajšave, ki bi morale biti precej dalekosežne; finansiral bo državne potrebe iz drugih virov, ki jih on kot izkušen finančnik pozna in ki se jih poslužujejo povsod po svetu, in na ta način bo dal gospodarstvu, da pride do sape in da začne ustvarjati v pospešenem tempu dobrine, katerih krogotok bo ozdravil gospodarstvo, kot posledico pa tudi državne finance.

Prvi ukrepi dr. Stojadinovića nam vzbujajo upanje na boljše bodočnost. Zato jih pristrčno odobravamo in pozdravljamo.

Dr. Artukovića je Francija na zahtevo naših oblasti izročila nam.

Hrvatski tednik »Dom«, ki izhaja v Križevcih, objavlja v štev. od 16. t. m. naslednje: »O dr. Vladku Mačku prinaša ljubljanski »Prelom« 10. t. m. vest, da je dal tujim novinarjem izjavo, da se ne bo več bavil s politikom. Ta vest ne odgovarja resnici, čeprav so jo objavili tudi nekateri italijanski listi. Ko je dr. Maček zapustil zapore, oz. bolnišnico v Zagrebu, je po božičnih praznikih odšel na svoje posestvo v Kupinec, da si nekoliko okrepi šibko zdravje.«

Volilni boj 3. februarja v dravski banovini ne bo hud. Ostala je samo ena lista, in sicer lista glavnega odbora JNS, na kateri so dr. Marušić, dr. Kramer in Janez Pucelj. Zdelo se je že, da bomo imeli dve listi JNS, toda v zadnjem trenutku je prišlo do »sporazuma« med obema taboroma v slovenski JNS.

Še ena lista je bila vložena za senatne volitve v dravski banovini. Vložili so jo po večini župani, ki niso iz vrst JNS. Nosilec na listi je bil g. Žebot iz Maribora. Toda sodišče je listo še isti dan zavrnilo s pripombo, da iz nje ni razvidno, da bi bili vsi podpisniki za to listo.

Po svetu

Eden največjih dogodkov v zadnjem času v jugoslovanski zunanji politiki je brez dvoma sestanek g. Jevtića z Litvinovim, ki je bil pretekle dni v Ženevi. Na sestanku sta se državnik pogovorila o čim tesnejšem sodelovanju obeh slovanskih držav. Med drugim sta pripravila temelje za trgovinsko pogodbo.

Društvo narodov v Ženevi je odložilo na pozneje razpravljanje o pritožbi koroških Slovencev, ki jo je že 28. septembra 1934

poslal velikovski zdravnik dr. Petek tajništvo DN. — Vprašanje je, ali bo sploh kdaj prišlo pred Društvom narodov do razpravljanja o tej pritožbi. Intrige proti njej so prevelike.

Bolgarska vlada g. Georgijeva je odstopila. Sestavo nove vlade je kralj Boris poveril vojnemu ministru Zlatevu. Pričakujejo vojaško diktaturo.

V Ženevi so se pretekli teden s podvojen naglico vršili razgovori o vseh mogočih paklih. Teh razgovorov so se udeleževale tudi države Male antante in Balkanskega sporazuma, ki so v vseh stvareh pokazale složen in enoten nastop. Ostro so nastopile proti francoskemu zunanjemu ministru Lavalu, ki je silil v ospredje s svojim rimskim sporazumom, ter ga prisilile, da je pristal na to, da se ukrenejo prvi koraki za ustvaritev vzhodnega pakta s sovjetsko Rusijo, ki edini danes more uspešno garantirati mir v Evropi.

Nastop Male antante v Ženevi bo vplival na preokret francoske zunanje politike, pišejo francoski listi. Ta preokret mora nastopiti, še preden odide Laval v London.

Posaarski plebiscit je močno dvignil ugled Nemčije v svetu. Končnoveljavno bo pripadlo Posaarje k Nemčiji dne 1. marca, po nekaterih vesteh pa že prej. Do tega dne pa ostanejo v Posaarju mednarodne čete.

V prvem razgovoru s časniki po posaarskem plebiscitu je Hitler izjavil, da je za mir v Evropi, toda pod pogojem, da se Nemčiji prizna enakopravnost z drugimi državami. Med drugim je Hitler v razgovoru tudi ostro napadel verzajski mir.

Že osem ministrstev združuje v svoji osebi Mussolini. Pred kratkim je prevzel še ministrstvo za kolonije. V političnih krogih smatrajo, da je to v zvezi s temeljitim preokretom italijanske kolonialne politike v Afriki, s posebnim ozirom na Abesinijo...

Majnoveljša pragmatika gospodov iz SUZORA

Vsakokrat, ko dobimo novega ministra socialne politike, se gospodje okrog SUZORA mislijo: sedaj je čas, da pridemo z novo pragmatiko na dan. Ne bi imeli nič proti temu, če bi ta nova službena pragmatika vsebovala določbe, ki so v skladu s potrebami naših nameščenecv. Nikakor pa ne gre, da bi si gospodje, ki so na svoje položaje prijadrali po razburkanih političnih prilikah, skušali na ta način ne samo utrditi položaj, temveč tudi izboljšati si ga na račun nižjih uslužbencev.

Večina nameščenecv, seveda nižjih, so že po 10 do 15 let dnevničarji in po novi pragmatiki se jim namerava šteti v pripraviško dobo samo 1 leto s polovico prejemkov, ki so jih imeli do sedaj. To čudno štedenje, ki bo povišalo proračun od 22 na 33 milijonov, gre seveda na rovaš višjih gospodov. Čas je že enkrat, da se tu napravi red, ker tu se gospodari po principih že davno zatoneh ljudi. Plače nameščenecv naj bodo takšne, da bodo ne samo vršili svojo službo dostojno, temveč se tudi lahko smoteno udeleževali med narodom v socialnih smernicah zavoda. Službena oddaja mest po razpisu ostane, kakor doslej, kajti gospodje si hočejo na vsak način obdržati svoj dominanten položaj.

POMENKI

NAROD ALI PLEME

Nekaterim je označba »pleme« ljubša kot pa »narod«, ko govore ali pišejo o Slovencih. Lepo! Samo dosleden je treba biti! Zakaj se »Slovenski narod« še vedno tako imenuje kot za časa Jurčiča? Ali ne zahteva njegova sedanja ideologija, da se prekrsti v »Slovensko pleme«? In »Narodni domovi«? Ali ne bi bilo bolj prav — vsaj ponekod — ko bi to bili »Plemenski domovi«? Kaj pa staroslavne »narodne dame«? Ali jih ne bi kazalo tudi prilagoditi plemenskemu stališču? Kako bi jih potemtakem morali imenovati?

BELA OPOJNOST

Nič čudnega ni, če zapade 1 meter snega. Tudi ni čudno, če v tem snegu obliči celo vlak. Čudno pa je, če se vozi v tem vlaku generalni štab ene cele stranke in obliči tako rekoč cela stranka v snegu. Še bolj nerodno je, če se to zgodi na mali postaji, kjer niti »špricerja« ne dobiš in si izpostavljen žeji in lakoti. Sreča v nesreči pa je, da se kljub vsemu sestavi taka kandidatna lista, ki bo mogla osrečiti vesoljni narod.

IGRALCI! Vse skupine ljubljanske okolice pozivamo, naj pripravijo svoje člane, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri gledaliških igrah dramatičnega odseka skupine Ljubljana — mesto, na naslov: »Dramatični odsek BOJ«-a, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8.

Nov grob slavnega vojaka

V Beogradu je zatisnil oči za večno velik vojak svetovne vojne.

Stevan Švabić

konjeniški polkovnik

Pol stoletja je služil kot zvest vojak kralju in domovini. Kot adjutant kralja Petra Osvoboditelja je videl grozote balkanske in svetovne vojne, vrh vsega mu je usoda dodelila še tri leta strašnega avstrijskega ujetništva, iz katerega ga je rešil razpad Avstrije. Prišel je v Ljubljano in videl grabežljivo roko »zavezniškega« tujca, ki se je stegovala po slovenski zemlji, katera je bila po volji njenih najboljših sinov že tedaj last nedeljive Jugoslavije. S hitro, odločno vojaško potezo je rešil Ljubljano in ves notranjski kot pred strahotami okupacije ter postavil meje tja, kjer so še danes. Rešil je vse, kar je bilo mogoče rešiti. S par sto srbskimi ujetniki in domačimi dobrovoljci je ustavil ogromno italijansko armado, ki se je pod krinko bele zastave plazila v naše kraje in jo vrgel nazaj. Pokazal je, kaj zmore odločen vojak, ki je ob pravem času na pravem mestu.

Če bi nam Bog v tistih usodnih dneh naklonil več polkovnikov Švabićev, več generalov Maistrov, — bi se naša osvobodjena zemlja danes kopala v svobodnih valovih Jadrana in Vrbskega jezera. Tako pa... vsi vemo, kako je bilo in kako bi ne smelo biti...

Slava spominu junaka polkovnika Švabića! Slava nesmrtni senci odločnega bojnika, rešitelja naše svete domače zemlje!

Polet naše misli

Na nebu je dan, nad gorami je dan, a zarjo zakriva nam jata vran... O, solnce je. Je, ker ga slutimo, ker ga v globini duše čutimo.

Živimo v težkem času. Podoba je, kot da stojimo neprestano pod orožjem, neprestano v prvi liniji. Ozračje je prenašeno, človeška zloba slavi svoje orgije, vsak hip lahko udari usoda po človeku. Kot mrki stražarji stojimo in gledamo v čas, ki se plazi grozeče mimo nas. Gledamo v neznane dalje, prav ničesar ne uide našim očem. In tudi nazaj gledamo, nazaj v preteklost.

Kaj hrani preteklost? Težke, grenke spomine. Kratki dobi veličastnega rojstva naše države in tistega namišljenega blagostanja v prvem povojnem času je sledil padec v mrak stiske, gospodarskega zastoja in neizmernih skrbi za kruh, za obstoj. Petnajst let smo gledali, kako brezvestno igro so nekateri igrali z ljudstvom. Petnajst let smo opazovali, kako so samozvani in vsiljeni »voditelji« naroda umetno razpihovali strasti in ogenj mržnje med brati enega rodu, od česar so dobro živeli in se redili. Petnajst let smo gledali, kako so varali ljudstvo, ga ščuvali pod praznimi, puhlimi gesli in ga zbirali pod zastave vseh mogočih vrst. Najsvetejše besede so jemali v svoja umazana usta — od vere do domovinske ljubezni — vse so monopolizirali zdaj eni, zdaj drugi. Iz politike so napravili pocestno dekle, ki je šlo iz rok v roke, in ki je često imelo opravka celo s kriminalom. Poštenost, morala, sposobnost, pravica — to so bile prazne fraze — glavno je bil rentabilen račun manjšine v škodo večine. Barantali so za pozicije, za najbolj nemogoče politične zveze in koristi — kot na sejmu. Ljudstvo pa se je ruvalo med seboj po njihovih navdilih, tonilo v sovraštvo, mržnjo, denuncijantstvu in krvavelo, krvavelo...

Ko je prišla sila do vrhunca, smo planili na dan s silo, kot je naš rod doslej ni poznal. Razkropili smo se med stokrat prevarano ljudstvo in mu prinesli svoj evangelij, ki je bil en sam obupen krik: do tu in ne dalje! Vse sile duha in srca smo mobilizirali, vse kar smo imeli, smo znosili na kup in gradili jez pred grozečo poplavo obupa, pokvarjenosti in brezvestne igre z ljudstvom. Brez sredstev, brez podpor — z golimi, toda čistimi rokami smo rušili mogočne trdnjave, katere je zgradila otroška zaupljivost ljudstva zlu in nasilju. Z golimi rokami smo ruvali plevel in osat iz naše njive, ker se je v njem že dušila zlata pšenica.

Treba je bilo hiteti. Nismo mnogo pomišljali. S čistim, idealnim ognjem smo gradili obrambni zid, ki bi naj ustavil krivico, obup, kaos in novo sužnost. Brez dolgovazne matematike, brez hladnih računov, brez misli na plačilo smo zagrabili za delo — bil je že skrajni čas! Vsak je pomagal po svojih močeh, eden bolj — drugi manj učinkovito, vsi pa smo bili čistih misli. Ljudje, ki niso nikdar javno

govorili, so morali čez noč postati govorniki pred tisočglavo množico, ljudje, ki niso nikdar pisali, so morali prevzeti posel piscev in žurnalistov; postavili smo vrste organizatorjev, propagatorjev in pogonskih sil našega nadstrankarskega gibanja — iz nič.

Ljudstvo je strmelo. Odkod so se vzeli ti ljudje, odkod ta hrabrost v besedi v času, ko si drugi še dihati niso upali? Odkod toliko borbenega idealizma v tako pokvarjeni dobi? ... Mnogi nas niso mogli razumeti, prenova so jim bila naša gesla. Sumili so in nam podtikali vse mogoče tendence od fašizma do separatizma in kdo ve kaj še vse. Niso mogli razumeti, da je mogoče tako temeljit in zdrav prelom s preteklostjo, ki je vlekla njihove misli in nazore z vso silo nazaj. Mnogi pa nas niso hoteli razumeti, ker so videli, kako nevarnost prinaša naš plamen njihovim mehkim pozicijam, katere so zasedli nezasluzeno in na račun ljudstva. Intrige, podtikanje, denuncijacije, pritisk in preganjanje — vse to je kar deževalo po nas. Vse zaman! Plamena, ki smo ga vžgali, ne bo nihče ugasnil, gorel bo naprej tako, kot prvi dan — do zmage.

Naš stokrat prevarani človek pa je pil naše misli in besede kot zlahtno vino, ki mu je zopet dvignilo glavo k solncu; v srce mu je prišlo upanje, v roke pa nova moč za delo in borbo proti zlu. Spomnili smo ga na njegovo slavno vojaško preteklost iz trpljenja svetovne vojne in obnovili v njem duh vojaškega ponosa, zvestobe in tovarištva. Zato in za vse nam je bil neizmerno hvaležen. »Kmečka duša je zopet vesela...« tako je izpovedal naš kmet.

Kot najmočnejši dokaz, da je bila naša pot prava, je to, da se je v raznih, zelo oddaljenih krajih naše države oglašala ista beseda, ob istem času, čeprav nismo vedeli drug za drugega. To pomeni, da nas je poslal čas, da nam je živo življenje narekovalo naše besede in nam vodilo korak na pravo pot. Je pa to tudi dokaz, da spadamo skupaj vsi, ki smo ene misli, enega srca in ene duše.

Treba je delati. Treba je, da se stisnejo v pravi edinstvi vse poštene in neomadeževane slovenske, srbske in hrvatske roke v eno samo ogromno pest, ki bo pritisknila ob zid vse samozvane, pokvarjene, špekulativne »voditelje« ljudstva, vse tiste profitarske poklicne politike in prvake, ki so storili toliko zla in ki so kazali Srbom in Hrvatom tako brezobzirno izmaličen, neresničen obraz Slovencev, Slovincem pa potvorjen obraz Srbom, Hrvatov. Mi moramo strgati to nasilno, pred čisti obraz našega ljudstva postavljeno krinko, da zažari pravo lice junaškega in poštenega ljudstva Južnih Slovanov v vsem svojem sijaju in lepoti. Tedaj se bo povrnila med nas brate ene krvi ljubezen, neomajna vera v naše poslanstvo in upanje v zmago pravice in poštenja — vse to pa bo rodilo dejanja, ki bodo izpeljala nas vse iz mrakov se-

Plebiscit v Posaarju

»Skoro vsi so glasovali za Nemčijo!« Tako so velela poročila. Nad 90 % za Nemčijo, 8,87 odstotkov za neodvisnost, 0,4 odstotka za Francijo. Kako je to mogoče? Da niso glasovali za Francijo, (ki je doživela s svojimi 2 tisoč glasovi nesmrten poraz) je razumljivo; toda da ti ljudje niso marali neodvisnosti, to je baš čudno. Danes ko je na svetu toliko bede in toliko zatiranja, pa se najde pol milijona ljudi, ki so se preobjedli belega kruha in blagostanja, pa hočejo v bedo

Ne marajo dragocene neodvisnosti, ne marajo zlate svobode, ne mirnega življenja, ne vseh drugih udobnosti, ki jim jih je nudila Liga narodov. Čudo čudovito.

Kako naj si razlagamo to silovito zmago nemštva, oziroma nacionalnega šovinizma nad trezno razsodnostjo in samoljubjem? Nekateri pravijo, da je zmagal kljukasti križ nad razsodnostjo; drugi razlagajo, da je zmagala krščanska borbena zavest nad sebičnimi pomisleki, tretji trdijo, da je zmagala zavest nemštva nad vsemi drugimi oziri. Mislimo, da so tretji najbolj zadeli: predvsem je zmagalo — nemštvo. Je v tej samoodločbi deloma nacionalni fanatizem, deloma protest proti Franciji. Gotovo pa je soodločevala tudi katoliška miselnost, ki se je odločila za borbo proti preganjanju vere v Nemčiji. Znatno del glasov je pritegnil nase tudi kljukasti križ, nikakor pa ne absolutne večine. Kajti zmaga za Nemčijo bi bila prav tako ogromna, najsi bi vladal tam prejšnji zmerni režim ali pa celo rdeči teror. Nemec je najprej Nemec, potem šele socialist, fašist, katoličan ali komunist.

V Posaarju je bilo doslej blagostanje, poslej bo pa jo, — tega so se dobro zavedali vsi oni stotisoči, ki so se odločili za Nemčijo. To jih ni oplašilo. Za svoje nemštvo in za veliko Nemčijo so pripravljani doprinesiti vsako žrtev, najsi je še tako težka. Nemčija mora stati trdna in mogočna, za to morajo jamčiti vsi njeni podaniki. Nemec ostani Nemec! V prospeh nemštva se odpove blagostanju, neodvisnosti, mirnemu življenju, odpove se veri in Bogu, a vse zapiše samemu peklju, če treba.

To je zavednost, vredna občudovanja. Kdo naj zlomi tak narod?

Ob tej neverjetni zmagi v Posaarju nas pa znova in znova zaskeli naša izgubljena Koroška. Kako pa je izpadel ta plebiscit? Tudi tu je zmagalo nemštvo, a žal, z glasovi našega življa! Tam je bilo petnajst let časa za odločitev, tu so pa to klaverno zadevo skovali kar v nekaj mesecih. Tam je ljudstvo odločevalo samo, svobodno in varno; kako pa je izgledala tedaj naša »samoodločba«?

Še nekaj nas je zbudilo v oči po zmagi v Posaarju! — Italija je veselila so poročali listi. Prav, da se odloči narod tja, kamor spada. Tudi mi tako pravimo in vprašamo:

Za tem vprašanjem postavimo velik pomisljaj pa ogromen kličaj, do neba vpijoč.

danje mizerije v svetlo, srečno bodočnost nove, prečiščene, močne Jugoslavije, s katero se bodo s polnim zaupanjem zvezali tudi bratje Bolgari.

Naj govorijo naši nasprotniki, kar hočejo. Mi trdno verujemo v elementarno moč naše ideje, ki naj absorbira v nas in v vsem našem javnem življenju ves strup, vso pokvarjeno miselnost in vzgojo nesrečne preteklosti. Ona naj vrže na plan in v ospredje nove, sposobne ljudi, ki niso bili in ne bodo na prodaj nikomur in za nobeno ceno, ljudi čistih rok, čiste vesti in fanatične delavce za dosego boljše usode celokupnega jugoslovanskega ljudstva.

Postavili smo si skupna »Temeljna načela«, skupne »Smernice«, ki pravijo: »Pravica je temelj dežele in mesta. V sedanjih stiskah ljudstva ne smemo držati roke križem. Moči za izvršitev vsakega programa ne daje le število pristajšev, temveč globina njihovega prepričanja, brezpogojna vdanost ciljem, požrtvovalnost in skupna vera v zmago. Zato je naša glavna naloga zbiranje ljudi takih vrst.«

Na te temelje bomo postavili svoj večno živi, neprestano rastoči in v širino segajoči program kot načrt dela v blagor vseh Južnih Slovanov.

Borci — v zbor! V zbor pod zastavo pravice, poštenja, reda in miru!

GOSPODARSTVO

Pred zasedanjem banovinskega sveta:

Naše ceste kličejo

V kratkem se bo sestal v Ljubljani k svojemu rednemu letnemu zasedanju banovinski svet. Ker je edina naloga tega sveta sprejetje predloženega banovinskega proračuna, hočemo izraziti svoje mišljenje v nekaterih važnejših zadevah.

Ako vzamemo za primer banovinski proračun za leto 1934/35, vidimo, da so postavke tehničnega oddelka sorazmerno drugim oddelkom najvišje. Izdatki, ki so določeni za gradnjo in vzdrževanje cest, mostov ter raznih hidrotehničnih del, znašajo več kakor polovico celotnega banovinskega proračuna. Upoštevati moramo pri tem, da je uprava cest brez vsakršnih direktnih dohodkov, s katerimi bi krila svoje velike investicije. Da so take investicije za gradnjo in vzdrževanje cest iz splošnih gospodarskih in turističnih vidikov nujno potrebne, ni nobenega dvoma. Zato mislimo, da je umestno, ako posvetimo temu vprašanju toliko pozornosti, kot jo po svojem finančnem in gospodarskem pomenu zasluži taka vprašanja.

Proračun tehničnega oddelka se deli v več odstavkov. Glavna med njimi sta odstavka o novih zgradbah in o vzdrževanju obstoječega cestnega omrežja. Da so postavke proračuna realne in računajo z resničnimi potrebami, je verjetno, saj razpolaga uprava z velikim številom strokovnjakov, ki obravnavajo ta vprašanja z objektivnih vidikov brez zunanjih vplivov. Ti vplivi pridejo večji del do izraza šele pred končno redakcijo proračuna, kjer se kosajo poklicni in nepoklicni politiki, kdo bo bolj temeljito spremenil stvarno lice predloženega proračuna.

Rezultat je lahko viden, saj smo leto za letom pričali, kako se gradijo ceste, ki nimajo nikakršne utemeljitve ne v življenju ne v gospodarskih prilikah dotičnega okraja. Iz realnega načrta nastane kaos.

O srezkih cestnih odborih

Kako je to mogoče? Poleg banske uprave kot nadzorovalne oblasti imamo za določanje gradbenih investicijskih programov še različne ustanove, kot banovinski gradbeni odbor in srezke cestne odbore. Ti odbori imajo pri sestavi teh programov največji vpliv. Člani teh odborov so v 100 % — stoodstotni lajki. Za človeka 20. stoletja nerazumljivo — tehnično-strokovna služba v lajičnih rokav. In vendar je res. Kajti strokovnjaki fungirajo samo kot izvrševalci odločb lajične uprave in še celo tu so v mnogih slučajih podrejeni lajičnim razsodbam in logiki.

Zelo veliko pišejo in govore pri nas o izvrševanju javnih del. Še več delajo s temi deli reklamo za gotove interesirane kroge. Ne povedo pa ne, s kakšnim uspehom in upravičenostjo so bila ta dela izvršena.

Našim davkoplačevalcem, posebno onim z dežele, bo menda poznana tista nekdanja avtonomna ustanova okrajnih cestnih odborov ali sedanjih srezkih cestnih odborov.

Cestni promet raste, toda...

Prvotni namen teh ustanov je bil v svojem najožjem delokrogu skrbeti za vzdrževanje cestnega omrežja. Pred vojno je pomen teh ustanov močno padel, ker ceste niso bile bogvekakoli obremenjene in uporabljane. Tudi sredstva, s katerimi so razpolagale te ustanove, niso bila posebno velika. Imeli pa so ti odbori že od nekdaj precejšen političen vpliv. Bistveno se je spremenil njihov pomen po vojni. Cestna omrežja so postala po svojem prometu skoraj tako važna kakor železnice. Saj vidimo lahko vsak dan, da se vrši skoraj ves oseben in lažji tovarni promet med posameznimi večjimi kraji v banovini z avtomobili. To je razumljivo, kajti avtomobilni promet je elastičnejši ter se lažje prilagodi hitro se spreminjajočim gospodarskim prilikam posameznih krajev. Tudi so investicijski stroški za ceste neprimerno nižji kakor na primer za zgradbo novih železniških prog. Zveza med posameznimi mesti je postala lažja. Razdalje se v splošnem niso skrajšale, skrčil pa se je čas, ki je bil včasih potreben za premaganje teh razdalj.

Z rastočim cestnim prometom so postali tudi večji vzdrževalni stroški. Prav posebno se radi tega, ker naše ceste niso grajene za potrebe avtomobilnega prometa. Druge države so kaj hitro spoznale, da se investicije za ureditev cestišč stotero poplačajo. Pri nas se v tem pogledu ni storilo prav nič.

Nasprotno: krčevito se držimo starih, pred 30 leti uvedenih načinov, ter

trošimo denar za nepotrebne investicije, ki v splošnem ne služijo drugim namenom, kakor osebni politični propagandi, namesto da bi se razpoložljiva sredstva uporabila za sistematično in načrtno ureditev že obstoječega cestnega omrežja. Jasno je, da pri laizaciji tehnične službe to ni mogoče.

Kakor omenjeno, so postali vzdrževalni stroški na cestah zelo veliki. Kje dobiti sredstva? Navil se je davčni vijak, pobirajo se razni prispevki za večjo uporabo cest itd. To je pravilno in razumljivo, saj nekje se mora dobiti za te namene potreben denar. Temu ne bi nihče oporekal, ako bi se uporabila ta razpoložljiva sredstva tako, kot narekujejo potrebe posameznih krajev. Toda znano je iz raznih sodnih procesov, na kakšen način in s kakšnimi metodami se izkoriščajo položaji, ki jih nekateri zavzemajo pri cestnih odborih, pa najsi so izvoljeni ali pa imenovani.

Srezki cestni odbori in politika

Vsaka politična stranka gleda na to, da zasede za svoje namene najvažnejše strateške postojanke. Eno takih smemo smatrati po vsej pravici srezke cestne odbore. Ti odbori uživajo še danes neke vrste avtonomijo in vedre in oblače po svoji mili volji vsak v svojem srezu. Odločajo o tem, koliko gramoz se bo uporabilo za eno ali drugo cesto, kaj, kje, kako in v kakšnem obsegu se bodo gradile nove zgradbe itd. Delavstvo se kvalificira po simpatijah. Že od nekdaj je tak običaj, da meče vsak izvoljeni narodni zastopnik, ali oni, ki hoče biti izvoljen, svojim volilem pesek v oči. Ta pesek je v večini slučajev: javna dela. — Vsakdo si lasti neveljavih zaslug za zgradbo te ali one ceste — vsakdo se poteguje za zgradbo novih. Stvar gre celo tako daleč, da se vršijo ogledi po krajih, kjer naj bi se zgradba izvršila. Pri tem ni govora o resnični potrebi ali nujnosti. Ako pride kdaj do uresničenja teh obljub, potem se ne najde nihče, ki bi si to delo upal oceniti z vidikov gospodarskih koristi. Pridobivanje volilcev je glavni cilj in smoter teh odborov. Da je njihovo delo uspešnejše, razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi. Saj imajo cestni odbori popolnoma samostojne proračune, ki dosegajo v mnogih slučajih milijonske vsote. V bistvu pa moramo smatrati ta sredstva, ki izvirajo

končno od vseh davkoplačevalcev dotičnega okraja, le kot sredstva za enostransko politično propagando. Ako je zavita ta propaganda v lep plašč javne gradbene delavnosti, na stvari nič ne izpremeni. Dejstvo je, da je delo cestnih odborov delo političnih eksponentov na račun davkoplačevalcev in gotovih javnih ustanov.

Uspehi...

Za dosego dvomljivih političnih uspehov se puščajo v nemar vprašanja, ki so življenjsko važna za gospodarski procvit celih okrajev in tisočev kmetkega in delovnega ljudstva. Poglejmo si na primer samo regulacijo Savinje, Ljubljaničnice ter različnih hudournikov. Leto za letom uničujejo njihovi divji neurejeni tokovi cvetoča polja, uničujejo borne pridelke našega kmeta ter mnogokrat rušijo njihove borne domove. Desetletja že traja boj za sredstva, ki bi bila potrebna za te regulacije, ki pa so v primeri s storjeno škodo skoro brezpomembna.

Poglejmo si za dravsko banovino tako važno cestno zvezo z morjem. Zgradba železnice presega finančno moč naše banovine — toda zgradba ceste se nam ne zdi tako nerešljiv problem. Dveletna koncentracija razpoložljivih investicijskih kreditov bi zadovoljivo rešila to pereče gospodarsko vprašanje. Sedanja cestna zveza je taka, da se avtomobilisti, ki potujejo na Jadran, poslužujejo raje vzornih cest v sosedni kraljevini. Malokdo riskira svoje vozilo za to, da bi ga radi uživanja lepote kočevskih pokrajin moral po enkratni vožnji prodati za staro železo. Kako veliko gospodarsko in moralno škodo trpi pri tem država, ni potrebno povdarjati. Zato

apeliramo na člane banovinskega sveta.

da izvolijo upoštevati naslednje smernice, ki so gotovo v interesu našega gospodarstva kakor tudi prebivalstva dravske banovine.

1. Ureditev gradbene delavnosti v javnih delih naj bo načrtna.
2. Investicije naj se koncentrirajo na par večjih del, ki imajo splošen narodno gospodarski značaj.
3. Reorganizirajo ali ukinejo naj se srezki cestni odbori, ki predstavljajo v današnji obliki kvarno upravno enoto.
4. Uvede naj se neodvisna strokovno tehnična uprava, ki bo po svojih strokovnjakih zmožna podajati stvarna nepristranska poročila in odloke.
5. Nad upravljanjem javnih sredstev naj se uvede najstrožja kontrola.

Vse to moramo zahtevati tudi v imenu davkoplačevalcev, ki so življenjsko interesirani pri tem, kako se upravlja z javnim denarjem.

Po 15. novembru

15. november je za nami. In komaj tretjina dolžnikov-kmetov je zadostila svoji obveznosti. Kaj bo z dvema tretjinama? V našem »Prelomu«, kakor tudi v drugih časopisih se je že razpravljalo o tej zadevi. Da so začeli razpravljati o tem perečem vprašanju resno tudi v narodni skupščini, je razvidno posebno iz zakonskega osnutka, katerega je predložil narodni poslanec Kunjašič in v katerem razpravlja o konverziji kmetijskih dolgov, z resno voljo pomagati kmetu stanu v naši državi iz njegovega obupnega stanja. Po mnenju narodnega poslanca Joahima Kunjašiča bi država prevzela kmetijske dolgeve ter v to svrhu izdala hipotekarne agrarne obveznice, ki bi naj se amortizirale v 50 letih. Obrestna mera naj bi pa znašala 3 %. Člen 12. omenja, da bi se to plačevanje upoštevalo od dolgov, napravljenih pred 20. oktobrom 1934. Do sedaj so prišli pod zaščito kmetijski dolgov, ki so bili napravljeni do 20. aprila 1932. Po tem dnevu kmetje itak niso mogli napraviti dolga, ker niso imeli nikakega kredita, kajti vsak se je bal posoditi kmetu. Ko bi vladalo tako nezaupanje glede posojil naprej, bi bilo to za kmeta očitno božje varstvo.

Ker je bilo pred letom 1930 povsod mnogo denarja in so ga njegovi lastniki hoteli na najbolj varen način naložiti, zato so najrajši posojali kmetom, ki so vsled takratnih visokih cen živine in poljskih pridelkov mislili, da bodo posojila lahko vrnil. Prišli pa so časi, v katerih nikakor ni mogoče tega storiti, ker so začele cene kmetijskih pridelkom padati. Marsikdo očita sedaj kmetu, zakaj se je zadolžil. Prepozno so prišli preroki, ki so začeli pripovedovati: »Kmetje, popnite pasove, delajte in varčujte!« Ko bi nam to prej kdo povedal, bi mu bili celo hvaležni, zdaj pa to itak sami vemo. Var-

čevati sedaj, ko nič nimaš, je nemogoče. Večkrat se govori, da kmetijski stan nima kredita. Žalostno, pa resnično. Ko bi tudi prej ne imel tako velikega kredita, bi bilo za nas mnogo bolje. Kredit se pozna le tistemu, ki je bil dolžan pred vojno, ali pa, ki se je zadolžil takoj po vojni. Res je, marsikateri posestnik si je v stalnih razmerah s kreditom lepo opomogel, rešil svojo domačijo ter prišel naprej. Ali to je bilo takrat, ko so bile stalne razmere. Teh pa kmalu ne bo. Kakor hitro bi prišlo do stalnih razmer, si bodo interesiranci prizadevali, da jih zopet spravijo iz tira, ker gre kupčija lepše v klasje, če se večini slabo godi. To bi gotovo napravil nenasitni kapital, ker se pri neorganiziranem stanu to lahko doseže.

Kmetje, organizirajmo se! Res je, da se nekateri boje prevelike skupnosti kmetov, ker če bi se vseh 85 % kmetov organiziralo, bi se bilo resnično bati za našo državo, da bi se ne pokmetila. Kmetje! Država je naša, kmetška, ustvarili smo jo mi in nas je ogromna večina in v slučaju potrebe je bomo tudi najbolj branili.

Kmetje! Gotovo ste natančneje prebrali zakonski osnutek o konverziji kmetijskih dolgov, ki je bil predložen narodni skupščini. Tudi način plačevanja, da bi se dolgov plačevali v 50 letih s hipotekarnimi obveznicami s 3 % obrestmi, da bi se znižal dolg prezadolženim posestnikom na $\frac{2}{3}$ vrednosti njihovega premoženja, bi ne pomagal nič. To pa vsled tega: če je kdo dolžan $\frac{2}{3}$ svojega premoženja in je med tistimi, ki letos niso mogli zadostiti prvim najmanjšim obveznostim, se tudi v 50 letih takega suženjstva ne bo mogel rešiti. Mi kmetje ne prosimo nikake milosti ter nikakih darov, mi hočemo imeti samo to, kar je pravično.

Kmet bi se rešil svojih dolgov, ko bi si mogel napraviti proračun izdatkov in dohodkov, kakor zamorejo to napraviti kartelirane zavarovalnice, uradi in zavodi, ki imajo že v naprej zagotovljeno pravico izterjanja z rubežnijo in primanjkljaj lahko prenesejo v proračun prihodnjega leta. Ali nam je to nemogoče. Ne morem iti h kravi, pa ji reči: »Premalo imaš mleka, danes ga mora biti 10 litrov več, ker nisem pokrtil svojih stroškov!« Ali v hlev k prašiču, pa mu reči: »Prelahček si, moraš biti težak 200 kg!« Ali pa gospodinja h kokošim, pa jim reči: »Premalo je jajc, danes jih mora biti toliko, da bom kupila 1 kg soli.« Tukaj bi zopet prišli v poštev nasveti prerokov: »Popni si pas, zavijaj si rokave, varčuj ter pridno delaj!« Vsega tega pa pri njih ne vidiš. Vsi imajo nad nami uzakonjeno pravico, da nam avtomatično večajo dajatve, le kmet pa nikakor ne more uresničiti gori navedenih zahtev. Tovariši kmetje! Že zopet kaže, kaj se lahko doseže z organizacijo.

Težko je najti pravilne rešitve za vse ustanove in če se enemu stanu pomaga z uredbami, se mora pomagati tudi drugim. Najbolj pametna rešitev kmeta bi bila v tem, da bi kmetijski pridelki dobili isto vrednost, katero so imeli takrat, ko so se napravili dolгови. Ali pa naj bi se znižali dolгови na sedanjo vrednost blaga. Davki naj bi bili primerni dohodkom, znižala naj bi se železniška tarifa za prevoz in izvoz kmetijskih pridelkov, s sosednimi državami naj bi se sklenile dobre, kmetškemu stanu koristne pogodbe. To bi bila ena rešitev.

Druga rešitev: Kar se je do sedaj napravilo napačnega za rešitev kmeta, bi popravila tudi

Tretja rešitev krize bi bila, da bi se zaznamovali vsi goljufi, korupcionisti, tatovi in denuncianti. Način zaznambe bi bil lahko različen. Ali naj bi se jim dajala v ušesa plomba ali črna pika na obraz ali pa če bi se jim dajale v nos rinke. Seveda je vse to le nekaka norčija. Vsi pošteni ljudje bi se tako zaznamovanih ogibali. Upam, da bi v naši Jugoslaviji porabili malo teh plomb in rink, ker bi se vsak bal te sramote. Ljudje bi se takih ogibali. To bi več pomagalo kakor vsi tozadevni zakoni, orožniki in kazni. Kdor pa bi zaupani državniki ali ljudski denar poneveril ali državo ali ljudstvo na ta ali oni način ogoljufal, bi moral zato najprej odgovarjati z vsem premoženjem, s svojim in z ženinim. Za kazen bi se ga zaznamovalo s črno piko, plombo ali rinko.

Tovariši! Uverjen sem, da bi ta način kaznovanja toliko pripomogel k rešitvi krize kakor inflacija, več pa gotovo kot plačevanje dolga v 50 letih, ker bi bi bili še naši otroci sužnji teh nepravilno urejenih žalostnih časov. Izginila bi korupcija, denuncijantstvo, ki sta danes največje zlo ter povzročitelja krize.

Četrta rešitev bi pa bila, da bi se kmetje organizirali v prodaji svojih pridelkov in bi po potrebi cene zvišali ali znižali, kakor bi bilo to potrebno napram cenam drugih produktov in dajatvam.

Kmetje, organizirajmo se! Kmetje, v zbor!

Bojovník.

Navzdol z obrestno mero

»Zadružni vestnik št. 12. piše:

Gospodarske neprilike v svetu in tudi pri nas trajajo dalje. Vsi dosedanja znaki, oziroma poskusi zboljšanja so ostali samo začasni, sezonski, osobito pri nas. Dasi kriza vsaj ne narašča več, je vendar toliko bolj neznosna, ker je škodljivejša, čim dlje traja. Največja škoda nastaja s tem, da bremena naraščajo, dohodki pa nazadujejo. In to vodi v neizogiben polom našega organiziranega gospodarstva. Kaj pa naj sicer sledi drugega, če leto za letom zvišujemo dolgeve s pripisovanjem obresti, dasi že vrbaci čivkajo, da dolžniki teh obresti ne morejo plačati, odnosno da bodo s časom obresti same požrle dolžnike, tako da dolgov ne bo s čim plačati. Ali po vsem tem ne pomeni varati samega sebe, če pripisujemo upnikom, predvsem vlagateljem, obresti, ki jih dolžniki ne zaslužijo.

Ako že ne moremo zaježiti glavnih jarkov, po katerih odteka narodno premoženje, tedaj vsaj do kraja zamašimo one, ki izpodkopavajo gospodarske organizacije in rušijo socialno ravnotežje. In tak jarek je obrestna mera, ki je vrhu tega v naši moči, tako da ga lahko obvladamo. Pomagajmo si torej

vsaj sami, če že ne moremo izprositi pomoči od drugod!

V informacijo in osvežitev spomina naj omenimo, da smo zadnja leta že parkrat znižali obrestne mere in so torej že par odstotkov nižje kakor so bile ob nastopu krize. Vendar je to še vse premalo, saj so sedanje

obrestne mere pri nas še za normalne čase previsoke, kaj šele za čas tako dolgotrajne krize, kakršna je sedanja. Tudi v inozemstvu še vedno znižujejo obrestne mere, čeprav so bile tam že preje precej nižje kakor pri nas in čeravno se tam razmere bolj popravljajo.

Potniške tarife na naših železnica

Ako si hočemo biti odkriti, moramo na podlagi tega, kar vsak dan opažamo na naših železnica, priznati, da imamo jako slabo tarifno politiko, pri čemur seveda ne trdim, da nimamo jako dobrih tariferjev. Priznam, da imamo izborne tariferje, ti pa niso tarifni politiki, kajti tarifiranje in tarifna politika je dvoje.

Ako pogledamo naše brzovlake, bomo vedno in posebno v poletnih mesecih, ko se mnogo več potuje kot v zimskih, ugotovili, da je tretji razred, katerega je pri vsakem brzovlaku najmanj, vedno polno zaseden, dočim je drugi razred izrabljen jedva s 50 % razpoložljivih sedežev, o zasedbi prvega razreda sploh govora biti ne more. Če je že zaseden, je redek potnik s plačano vozovnico, ker pri nas je že tako, da si laste največjo udobnost oni potniki, ki ne plačajo ničesar. Ne mislim pri tem nikakor železniških funkcionarjev, niti ne državnih, saj je zastoj karjev iz drugih raznih razlogov več kot preveč.

Temu ni vzrok to, da bi naši ljudje ne želeli potovati udobno, posebno na daljših potovanjih, ampak predvsem v tem, ker sedanji sistem tarife ne odgovarja temu, kar bi za denar lahko potnik odnosno človek pričakoval. Bodimo si odkriti, kupna moč dinarja ni tako majhna, da si valutarne ne stoji baš visoko. S tem razlogom pobijem istočasno tudi trditve, da smo v tarifi najnižji napram ostalim železnica. Ali življenjski standard našega človeka je tako nizek, da se z življenjskim standardom ostalih ne moremo primerjati in ravno radi tega je kupna moč dinarja tako velika. Izgovor, da se tarif ne more znižati radi tujcev, ne more držati, ker sem prepričan, da bomo šli z našimi železnica na boben, kadar bodo odvisne od tujcev, ki potujejo po naših progah. Naše železnice služijo v prvi vrsti našemu narodu, gradil jih je in jih vzdržuje za svoje potrebe, ker jih za gospodarsko življenje neobhodno potrebuje, dočim je tujec na njih le gost.

Radi previsokih tarif so naši vlaki s potniškim prometom slabo zasedeni, najširši sloji, kmet in delavec si tega luksuza ne more privoščiti in le kadar mu je prav neobhodno potrebno potovati, se poslužijo železnice. Zadnji čas pa opažamo, da smo ga z našo tarifno politiko zopet porinili za nekaj decenij nazaj, kajti začel je potovati zopet peš in z vpregu, v boljšem slučaju se potegne z biciklom. Avtobusi so pritegnili dosti občinstva nase in vsa sedanja konkurenčna borba je brezuspešna, ker je pogrešana. Pri sedanjem načinu pobijanja avtomobilizma železnica neodpušljivo greši, ker naravno bi bilo, da si ti dve prometni sredstvi sežeta v roko in se med seboj izpolnita, pri čemur ne bi bilo potrebno ne enemu ne drugemu hirati.

Kar se tiče tarife glede uporabe brzovlakov, je na vsej črti pogrešana, ker je napram tarifi za osebne vlake mnogo previsoka in s tem odganja z brzovlakov občinstvo in ga rine, posebno na dolgih potovanjih, v osebne vlake, efekt pa je, da so osebni vlaki prenapolnjeni, torej ne nudijo potniku ničesar drugega, kakor muko, brzovlake pa vozimo neizrabljene.

Tarifa za brzovlak bi smela biti napram tarifi za osebne vlake največ, to je na kratke razdalje, 20 % večja od navadne potniške tarife, na dolge razdalje pa ne uvidim razloga, da bi bila večja od potniške tarife. S tem bi dosegli, da nudimo potnikom na dolge razdalje udobnost hitrega prevoza in osebne vlake bi tako pretvorili v vlake lokalnega značaja. Obrat brzovlakov je za železniško upravo nesporno cenejši, kot pa obrat negibčnih in dolgih potniških vlakov s postankom skoro na vsake 4 km.

Tarifo za drugi in prvi razred bi bilo potrebno znatno znižati, s čimer bi pritegnili v ta razred mnogo več občinstva, ki se jih sedaj radi previsoke cene ne more poslužiti. Nemčija na primer skrbi, da nudi potniku čim več ugodnosti in lahko se zanesemo, da imajo v tem oziru skušnjaje.

Z znižanjem tarif bi se odpomoglo mnogim, na vsak način bi se dvignilo število potnikov in železnica bi zaslužila z malim, ali zato gostim dobičkom.

Ker sem že preje omenil razne zastojkarje, naj mi bo dovoljeno, da na tem mestu omenim v tem oziru sledeče. Moramo biti iskreni in nas resnica, če je še tako bridka, ne sme zaboleti. Danes se vozi na naših že-

leznicah pod raznimi pretvezami toliko ljudi zastoj, da je postala zadeva že nemoralna. Ljudje, ki plačajo polno ceno za svojo vožnjo, to početje gledajo in s svojimi zdravimi možgani ne spravijo stvari v sklad, kako je mogoče, da gospod, ki je znan kot dobro situiran, potuje z brezplačno karto, po možnosti vsaj v drugem razredu, dočim mora uboga para plačati celo vožnjo.

Neobhodno potrebno je v tem pogledu napraviti temeljito remediuro in z raznimi povlasticami prenehati, ker gredo samo v moralno in materijelno škodo celokupnosti.

Kakor sem opazoval, tako sem zapisal in prepričan sem, da bi reforme v tem pogledu mnogo pripomogle ne samo k zboljšanju prometa na železnica in njihovih financ, ampak še več v gospodarstvu malega človeka, to je najširših plasti našega naroda. In vsak drobec, ki ga doprinesemo za gmočno zboljšanje ljudstva, se stotero obrestuje, kajti v rokah teh ljudi vsaka para dela in nosi efekt, ki se pozna v splošnosti več, kot za splošnost zamrzli milijoni v tresorih takozvanih finančnih kraljev v inozemstvu.

Les

Na ljubljanski borzi za blago in vrednote je sledeče povpraševanje za različne vrste lesa:

Trami U. T. 3/3" do 5/6".

Paralelno rezana hrastovina 25 in 55 mm debeline,

Hrastove frize I/II. 5 cm širine in 25 cm dolžine naprej,

Mecenovski plohi I/II. 17 cm naprej. 24. 28. 48. 58 m debeline,

Paralelne jelove deske III.

I. hrastovi stebriči 7/7—8/8 cm, 70. 75. 80 cm dolžine,

Mecenovski plohi 53 in 43 mm debeline, 2,85 m dolžine, 18—28 cm.

V ostalem je promet na domačem tržišču trenutno minimalen, kar je v tem času običaj. Za sukcesivno dobavo se vprašuje za trame U. T. 5/6", kakršnega suhega blaga pa je le malo po skladiščih. Za debelejšje trame ni povpraševanja, ponudb pa dovolj, kajti to blago je z ozirom na povišanje italijanske uvozne carine in na dejstvo, da je predvsem šlo v severno Italijo, kjer pa sedaj občutno konkurira Avstrija, zaostalo na skladiščih.

Za hrastovino, posebno pa za bukovino in ostale vrste lesa ravno tako ni trenutno pomembnih vprašanj. Predvidevajo se manjša naročila za hrastovino v prihodnjih mesecih.

Na ostalih evropskih tržiščih vlada trenutno mrtvilo in razna ugibanja, kako se bo kupčija z lesom v tekočem letu razvila. Tozadevna mnenja so jako različna in po njih sodeč, ne smemo biti optimisti.

Mariborski trg minulega tedna (cene v kg in Din): Pšenica 1.50—2, rž 1.25—2, ječmen 1.30—1.50, koruza 0.80—2, oves 1.10—2, grah 8—14, proso 1.10—3, laneno seme 8—9, konoplja 6—8, ajda 0.80—2, fižol 1.20—4, suhe gobe 30—40, kisle zelje 3, zelje v glavah (kom.) 0.50—2, krompir 50—75, mleko (liter) 1.50—2, maslo čajno 24—26, maslo za kuho 22, smetana sladka (liter) 16—20, kislja smetana 8 do 10, jajca (pom.) 0.75—1, piščanci (kom.) 12 do 20, kokoši 15—20, pulardi 18, prekajena slanina 12—18, svinjska mast spuščena 13 do 17, med 14—17, sena Ia 0.45, seno II. 40, slama 25—28, prasiči žive teže 4—5, zaklani 6.50—8.50, pojski (5 do 6 tednov) 50—70, voli Ia 3.50—4, voli II. 3—3.50, voli III. 2—2.75, krave debele 2—3.50, klobasarice 1.75—2, tele 4.50—5.

KMETSKI DOLGOVI V RUSIJI

Sovjetska vlada je izdala naredbo, po kateri se črtajo kmetom vsi dolgov, in sicer samo na močno zadolženih kolektivnih farmah. Dolžna vsota znaša skoraj 450 milijonov rubljev. Od te vsote odpade skoro samo obresti preko 20 milijonov rubljev. Odredba se nanaša samo na dolgove, ki so bili narejeni pred 1. I. 1933.

Naša borza

PRODAM Ia vino, 40 hl silvanca, 17 hl kaučine, 15 hl navadnega belega vina — Druškovič Juro, Bizeljsko pri Brezicah. PRODAM: 600 kg prvovrstnega medu. Skupina bojnikov Tišina p. Ranjkovci (v roke tov. Ullen Franc).

KMETIJSTVO

Poprimimo se umne sadjereje

(Nadaljevanje.)

V številki 1. od 3. januarja smo začeli o umni sadjereji govoriti od spodaj navzgor, t. j. o glavnem delu — sajenju. Priprava za sajenje je prvo delo, od katerega je odvisna rast, rodovitnost in ves up na plodonosni dobiček. Do sedaj smo se držali starega, stoletnega pravila, da smo kopali za sajenje dreves okrogle jame. Ko so Američani začeli z umno sadjerejo, so poprej temeljito preštudirali vse potrebne okolnosti prave kulture.

Američani so dobro sprevideli, da potrebujejo vse rastline za hiter razvoj korenin dobro zrahljano zemljo. Oni kopljejo danes štirioglate jame od 2—3 m in nikjer okroglih. Taka metoda bi se v morala v bodoče tudi pri nas vpeljati. Da se v obširni jami drevo zelo naglo razvije in tudi obilno rodi, imam dovolj dokazov iz lastne skušnje. Na moji domačiji sva z bratrancem nekaj dreves posadila po ameriškem načinu in učinek je bil presenetljiv: v času 10 let so po ameriškem načinu vsajena drevesca prerastla ona, ki so bila že 20 let poprej vsajena. Ta način sajenja sem priporočil svojemu prijatelju, mlademu župniku v Stopercih, ki je zasadil nov in obširen sadonosnik. V kratki dobi je postal ta sadovnjak eden najlepših v ptujskem in rogaškem okraju.

Iz popisanega je torej nujno priporočljivo, da se resno poprimemo ameriškega načina sajenja in gojenja sadnih dreves. Američani pa ne pustijo po opisanem sajenju drevesc samim sebi, ampak potem med drevesci orjejo prav globoko ter posejejo deteljo, graščico, sploh travine, ki zemljo gnojijo s tem, da jim dovajajo dušik iz zraka. Da pa zemlja postane humozna, pa te travine vsako drugo ali tretje leto zelene podorjejo in s tem zemljo prerahljajo do korenin in malih korenin — sesavcev, ki drevo radi rasti in sadje v razvoju redijo. Tako ravnaajo Američani že od početka, kar so začeli s sadno kulturo, zato so pa do danes dosegli svoj namen, da že naše evropske trge napolnjujejo z res lepim in zdravim, ne pa tako okusnim sadjem, kot je naše, posebno v Sloveniji. Tu moram še omeniti, da Američani vse sadne škodljivce, katerih je mnogo, uničujejo s pridnim škropljenjem.

Ker je naše podnebje za nego sadja ugodnejše od ameriškega, bi mi zlahka dobili svetovna tržišča, ako bi se resno poprijeli opisanega načina sadne kulture. Treba pomisliti, koliko stotin in milijonov gre po naši krivdi in nevednosti letno v zgubo! Zadnjih par let sem pa na veselje tu in tam že opazil, da se nekateri posestniki zavedajo, kolikšne koristi je ta gospodarska panoga posestniku, ki se je resno in pravilno poprime. Tu je en vzgled: Gosp. Peter Čremožnik, posestnik na Ložnici pri Celju, je pred tremi leti po ameriško pripravil teren za sadovnjak. Najprvo je prostor prav globoko s plugom zrigolal, potem pripravil jame, posadil jabolčne sajenice, prav tanke, brez krone in danes po treh letih so krasna, lepa drevesa, z lepo razvitimi kronami, kakoršnih nimajo drugod že pred desetimi leti posajena drevesa.

Ker je organizacija »Boja« kulturna in nepolitična ter stremi za izboljšanjem našega današnjega žalostnega stanja, bi bilo z največjim veseljem pozdraviti, da bi vsak član »Boja«, ki se peča s sadjerejo, v znak, da mu je res za kulturni in gospodarski napredek, recimo 3—10 kom. drevesc posadil in odgajal po pravilih sadne kulture, s čemer bi ne koristil samo sebi in svojim naslednikom, nego tudi svojim sosedom in okoličani, katera bi se po zgledu poprijela dobičkonosne sadne kulture.

Vatroslav Kosi, strok. ekonom.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Ali ste si že nabavili dovoljno množino cepičev za pomladansko cepljenje?

Odgovor: Napreden sadjar skrbi že v tem mesecu, da si nabere pravočasno primerno število cepičev. Posebno od koščicastega sadja, kakor: od črešenj, breškev, marelic, češpelj in sliv je neobhodno potrebno, da jih narežemo že sedaj, čim preje, tem bolje; od ostalih sadnih plemen pa vsaj v prvi polovici februarja. Za cepiče izberemo le enoletne vršičke na koncu vej, še boljše v vrhovih dreves. Materna drevesa morajo biti popolnoma zdrava. Poznatni moramo sorto in kakovost sadja, zlasti v trgovskem oziru. Narezane cepiče povežemo v snopiče, jih

etikiramo, t. j. zaznamujemo z imeni in jih shranimo v kleti, najboljše zasute v pesku; spomladi, ko mine hud mraz, jih zakopljejo na senčnem prostoru v zemljo, tako da gledajo vršički ven. Tako jih imamo potem pri roki lahko do maja meseca in jih uporabljamo brez nadaljnega tudi za cepljenje za lub, kar je gotovo najpriporočljivejše.

Vprašanje: Imam konja, ki pri hoji zadnji nogi visoko privzdiguje, zlasti takrat, kadar gre navzdol. Pri hoji se tudi ziblje in stopa vedno naenkrat z zadnjo in sprednjo nogo na eni strani. Ko počiva v hlevu, pa prične ob tla biti, kakor bi ga kaj tiščalo. Kako naj zdravim tega konja? (C. M. iz P.)

Odgovor: Takemu konju, ki privzdiguje nogo pri hoji, pravimo, da ima petelinovo hojo. Posledica temu je, da ima konj posebno ustvarjene kosti v skočnem členu. Ta napaka se pokaže samo pri hoji in, ako konj v hlevu prestopa in zadnjo nogo hitro dvigne, pa izgleda, kakor da bi z nogami bil ob tla. Žal, ta napaka se z ničemur ne da odpraviti.

Vprašanje: Kako se perutnina najhitreje opita? (I. F. iz Ž.)

Odgovor: Preden začnemo s prvim pitanjem perutnine, je najboljša, da jo dobro zredimo z ajdo ali z zdrobljenim krompirjem in z otrobi. Perutnina, ki okoli leta in je, kolikor sama hoče, se le počasi opita, ker ne jemlje več potrebne hrane in jo precejšen del porabi tudi za tvorjenje telesnih sil. Najboljše je tedaj, ako perutnino zapremo v primerne gajbe, da se ne more gibati in jo z basanjem v golšo pitamo. Za basanje (šopanje) napravljamo primerne ovsjalke iz testa, ki jih narejamo iz tretjine ječmenove, tretjine ovsene in tretjine koruzne ali pa ajdove moke, ki so z mlekom v testo zgnetene. V novejšem času kuhajo tudi koruzni zdrob, oluščeni ješprenček in ga mešajo s posnetim mlekom; v to kašo navržejo h koncu tudi nekaj drobnega krmilnega žita (pšenice, ovs, ječmena ali pa otrobov). Pitanje traja najmanj 6 dni in najdalje 14 dni. Pita se vsaj dvakrat na dan do sitega. Važno je tudi, da imajo živali med pitanjem dovolj čiste pitne vode, še boljše je posneto mleko.

Vprašanje: Kako naj zdravim ranjeno volovsko oko? Volu je namreč padla pleva v oko in se je zapčila v buničo. Pleva sem izdrl, a vol ima belo oko ter nič ne vidi. (F. P. iz K.)

Odgovor: Vašemu volu se je vsled rane vnelo oko. Ugotoviti morate, ako očesna roženica ni predrt. V tem slučaju se oko lahko ozdravi. Na tem mestu se je zalila kri in se je morda napravil tudi gnoj, kar vse izgine, ko oko ozdravi in vnetje preneha. Na vsak način pa se obrnite za nasvet do živinozdravnika, ki bo zapisal primerno zdravilo za mažo vnetega očesa.

VARUJTE PTICE PEVKE!

Gotovo ni večjih prijateljev in prijateljic za kmeta, kakor so naše ptice pevke, zlasti za sadjarja in vrtnarja. V boju zoper škodljivi mrčes nam ptice najbolj pomagajo. Sedaj pozimi trpe silno pomanjkanje. Pomagajmo jim, da jih ohranimo vsaj pri življenju! Ne bomo jih naštevati, saj jih vsak dobro pozna. Glavno je, da jim pomagamo sedaj primerno krmno. Koliko raznih odpadkov imamo v gospodarstvu, zlasti od mlatve, ki jih drugače težko uporabimo. Pravi sadjar poklada pticam tekom vse zime vzdržena razna oljna semena, ki jih nasuje v razpuščen mesen loj. Nastavljanje valilnic (umetnih gnezdišč), kakor jih priporočajo naša strokovna kmetijska glasila, po sadonosnikih, privabijo ptice, da pričnejo v njih pozneje tudi gnezdit. Poleg škropljenja sadnega drevoja z raznimi zatiralnimi sredstvi pozimi, so ptice pevke gotovo najuspešnejše in najučinkovitejše zatiralke zimske zalege jajčec in bubice razne škodljivega mrčesa in s tem tisočeri najnevarnejših ličink in gosenic, ki se potem tekom leta iz njih izvalijo in ki jih pozneje tako težko in z največjimi izdatki zatiramo. Varujte torej ptice pevke!

MOŠKA OBLAČILA PO MERI in IZGOTOVLJENA, v veliki izbiri, — najcenejše pri Jos. Rojina, Ljubljana.

GIBANJE »BOJA«

Vsem skupinam bojevnikov, krajevnim organizacijam in pripravljalnemu odboru »Boja«!

Po pošti smo Vam dostavili enotna pravila za »skupine bojevnikov«, navodila, kako jih je izpolniti in kako z njimi postopati, vzorec zapisnika občnega zbora, v kolikor se nanaša na sprejetje spremembe pravil in vzorec vloge na kr. bansko upravo, ki naj se izpolnjen in z vsemi prilogami takoj po občnem zboru pošlje Osrednjemu izvršnemu odboru Združenja borcev Jugoslavije, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8. — Z občnimi zbori nikar ne odlašajte. Ako v kak kraj ne bo mogoče poslati našega delegata, naj se tovariši udeležijo kot gostje občnega zbora one sosedne skupine, kamor pride naš delegat, na kar bomo sosedne skupine sprotili obveščali.

Pripravljalni odbori, ki imajo pravila že odobrena, skličejo in prijavijo oblasti mesto rednega, ustanovni občni zbor, na katerem sprejmejo nova pravila, v ostalem pa postopajo po gornjih navodilih. Oni pripravljalni odbori pa, katerim pra-

vila radi nastale izpremembe pravil niso bila odobrena, bodo dobili od nas posebna navodila za ponovno vlogo pravil.

Vsem skupinam in pripravljalnemu odboru brez izjeme pa smo poslali tudi en izvod pravil »Združenja borcev Jugoslavije« za lastno uporabo. Skupina, ki bi v teku tekočega tedna ne prejela napovedane pošiljke, naj to nemudoma urgira pri Osrednjem izvršnem odboru.

Nadalje obveščamo vse tovariše, da smo v »Prelomu« otvorili novo rubriko: »Naša borza«, ki bo med našimi člani z malimi oglasi informativno posredovala prodajo in nakup poljskih pridelkov in obrtnih ali industrijskih izdelkov itd. Ponudbe nam morajo biti dopolne od krajevnih skupin bojevnikov in ne od posameznika, za posredovanje in objavo se bodo zaračunale znižane pristojbine. Tovariši, poslužite se te ugodnosti pod geslom »Tovariš tovarišu!«

Tajništvo »Boja«.

Občni zbori in sestanki

Redni občni zbori skupin bojevnikov v nedeljo 27. januarja se vrše:

- v Lukovici,
- v Horjulu,
- v Brežicah ob pol 10. v gostilni Karl Deržič,
- na Bizelskem ob 15.

KRANJ. Članstvo krajevnih skupin bojevnikov, Združenja borcev Jugoslavije »Boj« v Kranju se vabi na redni občni zbor, ki se vrši dne 9. februarja 1935 ob 8. uri zvečer v dvorani hotela Stara pošta. Poleg običajnega dnevnega reda je na redu tudi sprememba pravil. Udeležba je obvezna.

BRASLOVCE. Ustanovni občni zbor Združenja borcev Jugoslavije »Boj« se vrši v nedeljo 27. t. m. ob 14. uri popoldne v prostorih gostilne tov. Vrankoviča v Rakovljah št. 13, občina Braslovce.

SMLEDNIK. V predzadnji številki »Preloma« z dne 3. jan. t. l. je izšel dopis iz Smlednika, v katerem poroča pisec, da je bila dvorana Društvenega doma za prireditve božičnice borcem odklonjena in da se s tem mečejo polena od tiste strani, ki je s borcem pred štirimi meseci najbolj rabila... Kot smo se naknadno informirali, stvar ne odgovarja resnici. G. župnik je borcem vselej rade volje dal dvorano na razpolago za njihove prireditve. Prireditve božičnice pa se v Društvenem domu le radi nespornostima ni vršila. Toliko v pojasnilo, ker nočemo nikomur delati krivice. V nedeljo 13. t. m. pa je imela tukajšnja krajevna organizacija v Društvenem domu svoj redni letni občni zbor. Na občni zbor je prišel kot delegat Osrednjega odbora tov. Škrbec. S svojim jasnim in stvarnim govor je vnel vse tovariše. Tudi na vsa stavljenja vprašanja je dajal takoj precizne in zadovoljujoče od-

govore. Tako smo dobili o položaju popolnoma jasno sliko. Lepo je bilo videti res parlamentarno razpravljanje, za kar smo hvaležni govorniku, kakor tudi našemu tovarišu predsedniku Zirovniku. Le žal, da se občnega zbora ni udeležilo več tovarišev. V drugič naj se ta napaka popravi. Poročila društvenih funkcionarjev so bila vsa soglasno sprejeta. Iz blagajniškega in tajniškega poročila smo razvideli, da je tuk. krajevna organizacija živahno delovala in ima znameniti že lepe uspehe. Tudi za naprej naj bo tako. Odboru je bil izglasovan absolutorij. V odbor za novo poslovno leto so bili izvoljeni skoraj sami stari člani z malenkostnimi izpremembami. Tovariši! V bodoče ne glejmo samo na odbor, ampak naj vsak po svoji moči prispeva, da bo naša krajevna skupina čvrsta in da bo napredovala še bolj kot doslej.

Dopisi

Zanimiv pogovor treh vaščanov ponoči pred Sv. Tremi Kralji

LESKOVEC. V temni januarski noči sem šel z bližnje postaje domov. V temi, kakor v rogu, slišim pred seboj, rahlo, a živahno kramljanje. Ker me je to kramljanje zanimalo, sem natihoma pospešil korak, da bi kaj razumel in spoznal osebe. Bili so trije moški, ki so šli najbrž pet za Sv. Tri Kralje. Kar začne eden z bolj slabim glasom: »Vesta, prijatelja, slišal sem te dni, da se »borci« nekam živahno gibljejo; baje so se združili z drugimi sorodnimi organizacijami po celi državi. Kaj misliš, Jože, bo to dobro ali ne za nas?»

Jože: Oh, ti ubogi Blažek, ti, ali misliš, da bomo vedno dremali doma; saj se vendar moramo organizirati po celi državi! In ali ne da več potokov skupaj plovno reko, po kateri se brezskrbneje krmari in ni tolike

bojazni, da zadene ladja ob različne ovire in doseže svoj cilj?

Franc: Res je. In kar nas je preživelo svetovno vojno, vemo kaj je organizacija in koliko je vreden zvest in dober tovariš.

Blažek: Torej vidva odobravata to-le bojevnisko gibanje?

Jože: Prav gotovo! Mi moramo iz življenja v redno življenje.

Franc: Seveda, nekateri gospodi to ni po volji, da bi se ljudstvo kar brez nje organiziralo.

Blažek: Poglejta, saj se tudi pri nas v Leskovcu nekaj šušlja, kritizira in maje radi združenja »Boja« z drugimi njemu sorodnimi in istoidejnimi organizacijami v državi.

Franc: Kaj za vraga se maje? Menda tebi, Blaž, noga v hlačnici, ker si že tako shušal, da bi spakval tri Blažete v hlače.

Jože: Seveda, nekateri so bili zlonamerno slabo informirani, pa je iz tega nastala — nepotrebna šlamastika in razburjenje.

Franc: No, kateri pa so tisti zgagarji in kdo jih je nahujskal?

Blažek: Jaz jih vama ne bom imenoval, saj jih bosta kmalu sama spoznala.

Jože: Sem že uganil, kateri so, in tudi vem, kdo jim je koleščke premaknil v glavi.

Blaž: Pa vendar je to združenje nekam bolj »nacionalno« ali ne?

Franc: Tu nima ne nacionalizem, pa tudi ne klerikalizem opravka. Mi smo brez teh in drugih strank začeli, ker smo nadstrankarsko gibanje. Pač pa lahko vsak poštenjak k nam pristopi.

Blažek: Kaj mislite, da stare stranke, posebnost tiste, ki so razsajale pred 6. januarjem, ne pridejo več v poštev?

Jože: Nima smisla; saj so bile itak nemogoče za delo in so se v parlamentu samo prepirale, da, celo streljale.

Blažek: Hm, pa če ne bodo prišle stare stranke v vladu, bodo pa zopet v opoziciji in se še naprej kujale.

Franc: Saj so imele sedaj dovolj lepo priliko — če jim je toliko narod pri sreči, ki v bedi že tone, da bi vstopile v vladu in delale za zboljšanje današnjega neznosnega položaja.

Blažek: Pa kako mislite, da bo z našo organizacijo v Leskovcu?

Jože: Več, Blažek, kar v brk povej ti, ki so zmešali nekaj naših članov, da, kakor smo brez njih začeli, tako bomo brez njih tudi nadaljevali in seveda napredovali; če bo pa par izdajalcev odstopilo, bo pa zato 20 poštenjakov pristopilo v našo organizacijo — pa basta!

Franc: Imaš prav, Jože, čiščenja je treba. V naših vrstah ne rabimo »Iskarijotov« kmetškega ljudstva!

Blažek: Skoraj se Vaju bojim, tako sta postala bojevita, ampak imata čisto prav, ker drugače reda ne bo.

Franc: Vesta, kaj mi je prišlo na misel? Cvetna nedelja!

Blažek: Kaj, za vraga, ti pa to sedaj po glavi roji!

Franc: Vesta, to je tako: Sedaj ko je naša organizacija močna, silna, delavna in si vztrajno dela pot naprej, nam želijo zlo-

hotni nasprotniki, da bi mi omagali in oni hodili po tej poti, katero smo s težavo zgradili mi. Saj vesta dobro, da pred nami ni bilo nikjer teh starostankarjev, ampak le naši borci. In le oni zaslužijo, da jim narod pripravi pot, jo posiplje s cvetjem in z zelenimi vejicami, da zmagovalno pojezdijo v »bojevnikiški Jeruzalem«, ne pa oni-le omahljivci, cincarji in koritarji, ki mislijo, da bo za nje kdo drugi oral in sejal, oni bodo pa želi...

Tako je, pritrdita Blaž in Jože — vsi si želijo še lahko noč in se napotijo na križ-poti vsak v svojo vas.

Čez nekoliko časa pa začujem Francetov glas, ki je pel: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li, enega srca, ene krvi!«

Jaz pa sem si njihov pomenek zapomnil in ga doma takoj napisal, ker se mi je zdel zanimiv in pomemben. Ivan Sikošek.

Deset zapovedi in zlat ključ

1. Verujemo in spoštujemo poštene zakone, zakon naj bo svetost naroda in države, resnica in poštenje naj vpliva na nas, kakor sv. krst za zveličanje.

2. Ne imenuj in ne spreminjaj zakonov v krivične namene, vsaka zloraba zakona škoduje v nezaupnost naroda, škoduje ljudskemu pravu, izpodkopa celotno državno zaupanje in gospodarstvo.

3. Spoštuj Gospodove zapovedi, ker one so bile, so in ostanejo do konca sveta prava in edina podlaga vsega družabnega blagostanja; z njimi blagoslovja Bog narode.

4. Spoštuj zlat ključ, od katerega bi moralo biti odvisno vse državno gospodarstvo; vsi državni dohodki kakor izdatki naj ne kršijo zlate pravičnosti.

5. Ne ubijajmo naših gospodarskih pravic iz inozemskih pogodb v zasebni dobiček; poštene trgovske pogodbe prinesejo blagostanje narodu; ščitimo domačo obrt, ker velike tuje tvrdke oškodujejo na tisoče naših pridnih obrtnikov, rokodelcev in delavcev ter jih tirajo v pogubno brezposelnost.

6. Ne prečestvuj in ne delaj špekulacij v svoj dobiček in v pogubo svojih bratov.

7. Ne kradi enakopravnosti svojih bratov; vsaka zloraba strankarske politike krade svobodo celokupnemu narodu, vsaka politična pravica stanov se naj deli po zlatem ključu pošteno in pravično.

8. Ne pričaj in ne oškoduj svojega brata z umetnimi obljubami; ves državni vijak naj bi se zasukal po zlati valuti v vseh panogah gospodarstva v plačah kakor tudi v prometu.

9. Ne želi si bogastva v pogubo svojega brata; lepo pošteno ne prenapredno gospodarstvo je prava pot do blagostanja, prenapredni kralj Napoleon je končal slabo, tudi sedanjim naprednjakom ne bo boljše šlo.

10. Ne želi si tujega blaga, plače, časti itd.

Božje solnce sije na vse enako, vsak si naj po svoje greje in gospodari, minister tako, poslanec kako, uradnik lepo, trgovec pravično; delavci pridno, ti kmetič pa pasi živino tako, da zlate parklje imela bo, pridelaj zlate pšenice toliko, da za vse kruha zadosti bo, potem pa skupno zahvalimo Boga, da bi Jugoslavija naj srečnejša bila.

Borec z dežele.

Mustafa Kemal, oče ljudstva

(Nadaljevanje in konec.)

Kemal je, kakor smo videli doslej, uresničil svoje stare sanje s tem, da je spremenil Turčijo, doslej zemljo samosilnikov, v ljudovlado. Toda le-ta turška ljudovlada se je že od vsega začetka hudo razlikovala od zapadnoevropske oblike ljudovlade. Tekom stoletnega razvoja demokracije v zapadni Evropi, so se široke ljudske mase naučile, resnično posegati v usodo svojih držav. Turškemu narodu je po tisočletni tiraniji padla po Kemalovi zaslugi ljudovlada v naročje kot zrelo jabolko. Zato široki sloji ljudstva še niso znali ceniti oblasti, ki mu jo je nudila nova ustava, in jo tudi še niso znale pametno izkoriščati v svojo korist. Da bi ta oblast, ki jo je ljudstvo v časih navdušenja tako rekoč puščalo na cesti, ne padla v roko sovražnikom ljudstva, jo je Kemal dobri genij Turčije, združil v svojih rokah. Pri tem so ga podpirali njegovi pristaši, ki so mu bili slepo vdani, očarani in tako rekoč začarani od skrivnostne moči njegove čudovite osebnosti. Oblast pa je združil v svojih rokah ne zato, da bi stregel koristim ozkega kroga svojih pristašev in sebe samega, marveč edinole zato, da bi pripomogel svojemu ljudstvu do lepšega življenja na njegovi

zemlji in do pravega ugleda v zboru narodov sveta.

Politična moč je torej bila spretno združena v njegovih rokah. Zato se je lahko upal na nove, velike naloge. To je bila zlasti prosveta turškega ljudstva. Le-to je do zadnjega časa — ako izvzamemo redke srečne izjeme — živelo v največji temi. Sultan in kalif, ta si ni delal sivih las nad tem vprašanjem. »Kismet«, to je po naše usoda, je tako hotel in proti kismetu ni nobenega leka. Ako si beden, ostani tak, ako si neveden, ostani tak. To je bila miselnost stare Turčije. Drugače Kemal. Njegov sklep je bil, da zažge turškemu ljudstvu sonce omike in prosvete, da se razlije luč po sivem mraku, v katerem se je to ljudstvo potapljalo toliko vekov.

Ker je Kemal črpal svoje vzore v zapadni kulturi, ki mu je od njegove mladosti sem razodevala čudovite svoje prednosti in orjaško nadmoč nad zaostalostjo islamskega sveta, je sklenil preobraziti Turčijo po vzorcu zapadnih dežel, Francije, Anglije, Nemčije. On edini si je smel navaliti na pleča to orjaško nalogo — on edini, kajti vsakdo drugi bi moral poginiti pod pezo še obstoječih starodavnih predrazsodkov. Le njemu edinemu je turško ljudstvo toliko zaupalo, da je uklonilo svoj vrat pod jarem njegovih ukazov. Z enim zamahom je uničil tisočletne navade, kakor orjaški kosec je stopal čez

Turčijo in sekal z ostro koso zakonov tisočletni plevel zaostalosti in žalostne nevednosti. Kemal je ukazal in glej, turško ljudstvo je opustilo svojo staro pisavo in se oprijelo latinice; evropska obleka je nadomestila azijsko, ženske so odkrile svoja blede obličja, da jih obsije sonce, hrana se je spremenila, noše so dobile drugačno lice, stanovanja so se preuredila; začel je zidati bolnice, šole, vzorne vasi, ceste, železnice, kanale, vse z eno besedo, kar je potrebno za povzdigo gospodarstva in kulture. Dal je napisati za turško ljudstvo tudi nove zakone, vse prirejeno po modernih evropskih vzorih. Državlanski zakonik je posnet po švicarskem, kazenski zakonik po italijanskem, trgovski pa po nemškem, francoskem in italijanskem skupaj. Poleg vsega tega in še mnogočesa drugega je zlasti preuredil vojsko. Le-ta je sedaj izvrstno opremljena in jo preveva čudovit duh discipline in samozvesti. Na pogrebu blagopokojnega kralja Aleksandra v Beogradu ni zastoj vzbuja vseobčnega občudovanja oddelek turške pehote.

Nekakšna predpoda nove, Kemalove Turčije, to je njena nova prestolnica Ankara. Tam, kjer se je še pred nekaj desetletji raztezala razsušena puščava — slika stare Turčije — tam je Kemal sklenil sezidati ob vznožju hriba Čankaja, ki ga zasenčuje visoki Elma Dag, novo glavno mesto Turčije, daleč proč od Stambula, nad katerim vi-

se strahovi nesrečne preteklosti. Poklical je na pomoč priznanega strokovnjaka za modernizacijo mest, profesorja Jansena, in tako je v nekaj letih sredi nekdanjega močvirja in peščene puščave nastalo mesto, ki ga krasi vse pridobitve modernih časov.

Tako je po zaslugi Kemala na vzhodu Evrope nastala na razvalinah stare sultanove Turčije, iz katere je tudi za nas stoletja prihajala šiba božja osmanskih najezdov, nova boljša Turčija, podaljšek Evrope na vzhod. Vsekakor se moramo tega dejstva zavestati zlasti mi, ker je Turčija naš bližnji sosed, saj ima nekaj svojega ozemlja tudi na Balkanu. Zato sodeluje Kemal kot dalekoviden politik tudi pri Balkanskem sporazumu. Ta sporazum je morda rahel zaris podočnega političnega razvoja na Balkanu. Ako se naša država — pogoj za to so dani — dvigne industrijsko, gotovo ne more obrniti oči drugam kot na vzhod. Zato je prav, da spoznavamo naše sosede. Eden najiminitnejših je Turčija. Sestanek med blagopokojnim kraljem Aleksandrom in Kemalom, ki se je vršil lansko leto, dokazuje, kako visoko je cenil naš nepozabni kralj dobre sosedske odnošaje z ljudstvom, pred katerim je nekoč trepetala vsa Evropa, ki pa danes, usmerjeno na nova pota od »očeta ljudstva« Kemala, predstavlja na Balkanu in na Vzhodu element miru in modernega gospodarskega razvoja.

»Prelomov« abecednik

O OBLASTI V DRŽAVI

Nobena država ni brez oblasti in vsaka država mora večkrat uporabljati silo. Vendar je razlika med oblastjo in nasiljem. Nasilje namreč ni oblast ali sila, moč. Ruski mislec Tolstoj smatra državno oblast za nasilje. On in njegovi pristaši so zahtevali, da se odpravi policija, vojska, zapori in sodišča. Toda ti ljudje so pri tem pozabljali, da svet ne obstoji iz samih dobrih ljudi. V resnici je v človeški družbi mnogo zločincev, ki bi bili popolnoma brezobzirni in nasilni, če bi ne bilo državne oblasti. Kakor imamo na eni strani nasprotnike državne oblasti in sile, prav tako imamo drugod ljudi, ki mislijo, da je celo nasilje utemeljeno, če zahtevajo to državni interesi, in da se tudi potem nasilja lahko deli pravica. Tako se je mislilo n. pr. pred vojno v Nemčiji. V resnici mora državna oblast večkrat uporabljati silo, da ohrani notranji in zunanji mir, toda vse to se vrši na temelju zakonov in pravice. To pa ni nasilje.

Oblast je možnost ukazovanja. Oblast obstoji torej povsod tam, kjer nekdo ukazuje in kjer se morajo drugi pokoriti. Prav tako pozna oblast družina, kjer imajo starši določeno oblast nad otroci, učitelj nad učencem, mojster nad pomočnikom. Državna oblast pa je najvišja oblast, ker ni višje oblasti nad njo oziroma, ker ni državna oblast podvržena nobeni drugi oblasti.

Ta državna oblast sloni na moralni sili (avtoriteti) ali pa na fizični (pravi) sili. Avtoriteta rodi spoštovanje, sila pa strah. Obe ti dve načeli prisilita ljudi, da spoštujejo oblast. Avtoriteta brez sile bi ne bila v državi zadostna, prav tako bi ne bila zadostna sila brez avtoritete. Oboje je potrebno. Samo kak zaljubljen pesnik bi lahko trdil, da more kaka kraljica vladati z grdim pogledom ali z lepim nasmeškom. Večkrat je treba pri poveljevanju sile. Včasih pa je samo moralna sila ali avtoriteta več vredna kot fizična sila. Francozi razumejo pod oblastjo avtoriteto in tudi v njihovem jeziku imenujejo državno oblast javno avtoriteto. Nemci pa pojmujejo državno oblast kot silo in zato se pri njih imenuje Macht ali Gewalt.

Avtoriteta državne oblasti sloni na teokratskem, avtokratskem ali demokratskem načelu. Te tri besede so tukaj in sicer so vzete vse tri iz grškega jezika. Po grško se pravi vladati kratin, Bog se pravi theos, sam se pravi avtos, in demos pa pomeni narod. Zato lahko prevedemo dobesedno omenjene tri izraze tako, da rečemo božja oblast, samodržstvo in ljudovlada. Tako nam besede povedo tudi svoj pomen. Po teokraciji namreč načelo se smatra, da izhaja avtoriteta državne oblasti od Boga. Apostol Pavel je rekel, da se je treba pokoriti ne samo iz strahu, ampak tudi po vesti, ker vsaka oblast je od Boga. Iz tega načela so nekateri pisci srednjega veka trdili, da se je treba pokoriti samo oni oblasti, katera ni proti božji zapovedi. Temu dosledno so ti smatrali, da se sme ljudstvo tudi upreti taki oblasti, ki bi ravnala proti božji zapovedi.

Avtokratsko načelo pa obstoji v tem, da ne priznava, da bi avtoriteta slonela na božji milosti, toda tudi ne na volji naroda, ampak samo na volji posameznika, vladarja. Zato se tak vladar imenuje avtokrat ali samodržec. Avtoriteta je samo on, ki je popolnoma svoboden. Ta njegova oblast se zato imenuje absolutna, izvajanje avtokracije pa absolutizem.

Končno pa dobiva oblast svojo avtoriteto od spodaj, to se pravi od naroda. Ker je torej dobila ta oblast pooblastilo od narodne volje, se imenuje demokracija, ljudovlada. Imamo pa različne demokracije in sicer se demokracija stopnjuje lahko od popolne volje naroda do avtokracije. Stara judovska država ali vatikanska država sta čisti teokraciji. Čista demokracija je bila na pr. republika v starih Atenah. V ustavi čehoslovaške republike je pa izrečno določeno, da je ta država demokracijska republika. Rimski cesar se je smatral za prvaka rimskega naroda in je bil postavljen na osnovi demokracijskega načela, ter je bil izvoljen od naroda. Toda kmalu je postal samodržec ali avtokrat in je vladal absolutno. Slavni rimski vojskovodja

Julij Cezar je bil prvi, ki se je dal izvoliti od naroda za vladarja. Zato je beseda cesar vzeta po imenu tega vojskovodje in se hoče z njo izraziti, da je dotični vladar bil izvoljen ali postavljen od vsega naroda, kakor nekdanji Cezar.

Različen izvor oblasti, to je izvor od Boga ali od naroda ali pa od samo ene osebe, ima tudi različne posledice v pojmovanju obsega te oblasti in v postopanju vladarja z njegovimi državljanji. To vidimo praktično v postopanju vodje fašizma s svojim narodom, kakor tudi v drugačnem postopanju katoliške cerkve (teokracije) ali francoske demokracije.

ZDRAVSTVO

NEKAJ O PREHLADU

Vremenske razmere, svojstvene letnim časom, različno vplivajo na človeški organizem. Poglejmo, kake nepravilnosti lahko človeku dolete pozimi.

Kot vsa narava, tako se tudi človek prilagodi razmeram zimskega časa. Da se ubrani pred mrazom, se topleje oblači, uživa izdatnejšo in krepkejšo hrano, se več giblje itd. Vsakdo se čuva prehlada, zlasti v času naglih vremenskih sprememb pozne jeseni in zgodnje pomladi, ko je človeško telo izpostavljeno nevarnosti različnih bolezni, ki jih pripisujemo prehladu. Kolikokrat se imenuje ta, navidez vsakomur razumljiva beseda, zlasti sedaj pozimi! Saj je ni bolezn, ki bi je preprosti človek ne pripisoval prehladu. Zato nas že nagon sili, da se pred prehladom branimo.

Če se vprašamo, kaj je pravzaprav prehlad, ni odgovor na to, vprašanje tako enostaven. Znanstveniki, ki se s tem vprašanjem bavijo, si o samem bistvu prehlada niso popolnoma na jasnem in so njih mnenja v marsičem različna. Gotovo je dejstvo, da se vsled toplotnih vplivov pojavijo motnje v človeškem telesu, ki vodijo do obolenja. Posebno so dovzetne za te vplive sluznice dihalnih organov, črevesja in mehurja, nadalje mišičevje in sklepi. Vzrok za to leži v preslabi, pomanjkljivi obrambi kože in sluznic ter njih ožilja proti vplivom mraza. Znano je, da neutrujena, malo odporna koža ozir. sluznica ni v stanu izločevati posebnih obrambnih snovi, ki ubijajo bolezenske klice. Če je taka sluznica izpostavljena nenadnemu ali trajnejšemu vplivu mraza, tedaj najdejo različne bolezenske klice v nji kaj ugodna tla za razmnoževanje. Te klice, ki so stalni in dosedaj neškodljivi prebivalci, zlasti v žrelnicah, lahko naenkrat postanejo nevarne in napadajo telo in ne samo tam, kjer so se prvotno vgnezdile, ampak tudi v različnih oddaljenih organih, ki so v svoji naravi obrambi popustili. Proti zunanjemu vplivu mraza se organizem brani še na svojstven način: ožilje se v prizadetem delu telesa na koži in sluznicah zoži in na ta način prepreči preveliko izgubo telesne toplote. Ako je pa ožilje v svojem obrambnem delovanju proti mrazu iz kateregakoli vzroka ovirano, se vsled napačnega ozir. preslabega obtoka krvi tvorijo motnje, ki se izražajo kot vnetje sluznic, vnetje mišičja in sklepov. Vnetja teh različnih organov povzročijo v mnogo slučajih posebne bolezenske klice: vendar je prehlad tisti činitelj, ki je dal povod, da se je bolezen razvila.

Kot vidimo, igrata tu dve stvari važno vlogo: toplotni vpliv okolja, ki zmanjša odpornost organizma in in pa bolezenske klice, ki v takem organizmu najdejo ugodno oporišče za svoje škodljivo delovanje. Ljudem ki so odporni, utrjeni, krepke konstitucije, prehlad ne more zlepa do živga. Tisti pa, ki so že po naravi ali pa vsled načina življenja manj odporni za zunanje dražljaje, so pri prehladu podvrženi večjim nevarnostim: nedolžni nahod se lahko konča z vnetjem pljuč; navadna angina more privedi do težkega vnetja ledvic, sklepov, mišičja, živcev itd.

Naš strah pred prehladom je torej upravičen. Ni čuda, da se ga na vse načine skušamo ubraniti: izbegavamo najmanjšemu prepihu, ne izpostavljamo se naglim spremembam temperature, v mrazu in vlažnem vremenu se toplo oblečemo, skrbimo, da se ne premočimo itd. Še boljše orožje v boju zoper prehlad pa nam bodi pametno in smoteno utrjevanje telesa, da bo postalo odpornejše in manj občutljivo za zunanje vremenske vplive.

Oglašujte v »Prelomu«
in naročajte naš list, ker s tem podpirate dobro stvar!

Doma in na tujem

Za novega rektorja ljubljanske univerze je bil 21. januarja izvoljen vseučiliški profesor dr. Maks Samec, vodja kemijskega oddelka na univerzi.

Pogreb g. polkovnika Svabića, ki je bil dne 22. t. m. v Beogradu, je bil veličastna zadnja pot narodnega junaka. Nešteto je bilo pogrebcev, samih njegovih prijateljev, — med venci pa je bil eden najlepših venci mesta ljubljane z napisom: »Svojemu rešitelju in velikemu prijatelju — mestu Ljubljana.«

Rudar ne ve ne ure ne dneva. Strahovita nesreča se je v ponedeljek pripetila v rudniku »Balkan« pri Zaječarju v Srbiji. Zjutraj ob 8. se je vnel plin metan in povzročil silno eksplozijo, ki je zasula rov. Ob eksploziji je bilo na delu 24 delavcev. Takoj po eksploziji je šlo v rove rešilno moštvo, ki je v teku dneva potegnilo iz rova 11 mrtvih in 7 težko ranjenih rudarjev. Tudi za ostalih 6 mislijo, da so izgubljeni.

Mraz in snežni viharji. Po vsej državi je zavladal velik mraz, ki ga ponekod spremljajo tudi silni viharji, kateri povzročajo snežne zamete. Mnogo je v preteklih dneh trpel promet. V Liki je snežni vihar prevrnil tovorni vlak, ki je imel 17 vagonov. Vsi vagoni so se strkljali v 8 metrov globoko kotlino. Več železničarjev je bilo ranjenih. Železniški promet med Zagrebom in Splitom je bil za nekaj dni ustavljen. Kakor vse kaže, bo mraz trajal še naprej.

V Zagrebu in nato v vsej savski banovini uvedejo cepljenje zoper jetiko. Tako je pred nekaj dnevi sklenila konferenca predstavnikov hrvatskih zdravstvenih ustanov. Predvsem bodo cepili otroke in to takoj prve dni, ko pridejo na svet. Cepljenje bo brezplačno.

Eno milijardo dinarjev utrpimo letno škode v naši živinoreji zaradi bolezni, slabe organizacije živinozdravniške službe itd. Tako so zračunali naši živinozdravniki, združeni v Jugoslovanskem veterinarskem združenju. Pripravljajo obširno spomenico o tem prečem narodnogospodarskem vprašanju.

V 15 minutah je možno ves Zagreb zaviti v goste oblake umetne megle, ki ga bo skrivala pred sovražnimi letali. Tako poročata oba glavna zagrebška dnevnika, ki stalno objavljata posebno rubriko o zaščiti mesta Zagreba pred napadi iz zraka.

100 let je star kmet Mujo Sultanović iz Rajincev v Bosni, ki se je te dni poročil in sicer že četrtrič. To pot je vzel 60 letno vdovo.

160.000 Din je poneveril in jih pogal z ženskami upravitelj neke večje stavbe v Zagrebu Nikola Marold. Prijeli so ga v posebni sobi neke gostilne, kjer se je s šestimi žensčinami v Adamovih kostumih igral turški harem.

18 mednarodnih avtomobilskih dirkačev je v ponedeljek dirkalo skozi Ljubljano proti Dunaju.

Brezposelnost v Italiji raste čedalje bolj. Koncem decembra 1934 je bilo že 961.000 brezposelnih.

10.000 absolventov univerz in 12.000 ljudi z dokončano srednjo šolo je nezaposlenih na Češkoslovaškem. V Batinih tovarnah v Zlinu je pri strojih nad 100 delavcev, ki imajo visokošolsko izobrazbo. — Na Japonskem je med armado brezposelnih okrog 40.000 ljudi obeh spolov, ki imajo visokošolsko izobrazbo, v Belgiji pa stopajo diplomirani pravniki v policijsko stražo kot navadni policaji, inženjerji pa k poklicnim gasilskim četam kot navadni gasilci...

Svojevrsno pomoč brezposelnim so uvedli na Angleškem. Med one, ki se količkaj razumejo na glasbo, delijo glasbene instrumente, in nato sestavljajo orkestre. Samo v pokrajini Novi Wales je že 179 takih orkestror. Ti orkestri potujejo po mestih in vaseh ter prirejajo glasbene večere.

Ameriški tempo v Mandžuriji. Mandžurija je nova država na vzhodu Azije, ki je nastala pred dvema letoma. Država je pod protektoratom Japonske, ki si prizadeva, da bi zanemarjeno deželo čimprej modernizirala. Z uprav ameriškim tempom so začeli graditi mandžursko prestolico Hinking. Tam, kjer je še pred nekaj leti stala večja vas, se danes dviga moderno velemesto s 150.000 prebivalci. V dveh letih so iz nizkih hišic zrastle nebotičniki, palače, šole, bolnišnice itd. Skratka, ne manjka ničesar, kar daje nekemu kraju velemestno obeležje. Ameriški tempo v mandžurski pustinji...

11.000 poljskih rudarjev se je v preteklem letu vrnilo iz Francije domov. To je posledica akcije francoske vlade, da se doma zaposlijo le domačini. — Tudi slovenskim rudarjem in delavcem v Franciji preti ista usoda.

75 milijonov dinarjev letnega davka plača maharadža iz Burdvana v Indiji. Možakar je najbogatejši mož v britanskem kraljestvu in plača temu primerno tudi davek. Med drugim svojim bogastvom ima tudi več tisoč let star prestol iz čistega zlata, ki ga trije moške ne morejo dvigniti.

»Vulkan samoumorov«. To ime se je prijelo strašnega japonskega ognjenika Mihara, ki leži blizu Tokia. Ognjenik je dostopen turistom, ki ga radi obiskujejo. Morda je to eden glavnih vzrokov, da so si oni Japonci, ki se naveličajo življenja, izbrali ta vulkan za kraj bega iz življenja. Računajo, da je od svetovne vojne sem skočilo v ognjeno žrelo vulkana okrog 2500 samomorilcev.

Proti lenobi je hotel cepiti neki angleški zdravnik. Trdil je, da je iznašel sredstvo, s katerim naj bi že otroke cepili proti temu, da bi se jih kdaj pozneje polotila lenoba. Posebna komisija strokovnjakov je pregledala njegovo cepivo in ugotovila, da proti lenobi prav nič ne učinkuje. — Kam bi pa tudi prišli, če bi ne bilo več lenuhov na svetu...

Nudisti se imenujejo tisti norci, ki se navdušujejo za to, da bi ljudje hodili po svetu kar v Adamovi obleki, seveda samo poleti. V Ameriki imajo že mnogo svojih organizacij. Predsednik neke take organizacije v San Francisku v Ameriki je kupil majhen otok v Tihem morju, na katerem hoče napraviti paradiz nagcev. — Tudi svojevrsno znamenje časa, v katerem živimo.

Povprečna starost, ki jo človek doseže v današnji dobi, znaša po statistiki pri moških 56 let, pri ženskah pa 60 let. Se pred 50 leti je znašala pri moških 42, pri ženskah pa 45 let. — Če bo šlo tako hitro naprej, se bomo čez nekaj stoletij že pritoževali, da predolgo živimo.

V Rusiji vstajajo milijonska mesta. Po zadnjih podatkih o ljudskem šteju šteje Moskva že 3.600.000 prebivalcev, Leningrad pa blizu 2 milijona.

Največji kino na svetu, v katerem bo prostora za 20.000 oseb, grade v Moskvi. Platno bo veliko 234 kvadr. metrov.

Veletrgovina z železnino

PETER MAJDIČ

„MERKUR“

Celje Kranj

dobavlja vse v stroko spadajoče predmete najpovoljnejše.

Svoji k svojim! Zahtevajte ponudbel

DEŽNIKE NOGAVICE

na drobno in na debelo kupite najugodnejše v tovarni

JOSIP VIDMAR

Ljubljana

Pred Škofijo 19
podruž.: Prešernova ul. 20

Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva ul. 8

Konfekcijska in manufakturna trgovina

Ivan Mastnak
Celje

Kralja Petra cesta št. 15

Priporoča svojo veliko zalogo moških in deških oblek, površnike, zimske plašče, usnjate suknje,

moške in ženske šofe, ter vse v manufakturno pripadajoče predmete po izredno ugodnih cenah.